

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Публічне управління
та адміністрування

28 Публічне управління
та адміністрування

281 Публічне управління
та адміністрування

Форма здобуття освіти: **очна (денна)**

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему **«Вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні
(на прикладі агропромислового комплексу)»**

здобувача ***Водолазського Тимофія Павловича*** _____

Науковий керівник: ***канд. держ. упр., доцент Ільченко-Сюйва Л.В.*** _____

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: ***д-р наук з держ. упр.,***

проф. Карпенко О.В. _____

Київ 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
Кафедра національної економіки та публічного управління

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Публічне управління
та адміністрування
28 Публічне управління
та адміністрування
281 Публічне управління
та адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Н.В. Федірко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.В. Карпенко

2026 р.

2026 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти Водолазському Тимофію Павловичу

очної (денної) форми здобуття освіти

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні (на прикладі агропромислового комплексу)»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «02» лютого 2026 р. № 101-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: Антимонопольного комітету України; Державної служби статистики України; нормативно-правових актів України.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-правові засади формування конкурентної політики у виробничій сфері
Розділ 2	Практика реалізації конкурентної політики в агропромисловому комплексі
Розділ 3	Шляхи удосконалення конкурентної політики в агропромисловому комплексі

Об'єкт дослідження:	конкурентна політика у виробничій сфері (на прикладі агропромислового комплексу).
Предмет дослідження:	Вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні (на прикладі агропромислового комплексу).
Мета кваліфікаційної бакалаврській роботи:	обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення вироблення конкурентної політики у виробничій сфері на прикладі агропромислового комплексу України.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	1. Дослідити теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики, зокрема у виробничій сфері. 2. Проаналізувати нормативно-правове та методичне забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків.
У розділі 2	1. Дослідити стан та особливості формування конкурентного середовища на внутрішньому ринку агропромислового комплексу України (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі). 2. Здійснити аналіз правозастосовної діяльності та процедур розслідування порушень антимонопольного законодавства в агропромисловому комплексі України. 3. Оцінити роль контролю за концентраціями суб'єктів господарювання на ринках агропромислового комплексу як інструменту запобігання монополізації в Україні (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі).
У розділі 3	1. Визначити напрями адаптації нормативно-правового регулювання та шляхи його гармонізації з антимонопольними стандартами ЄС. 2. Обґрунтувати заходи щодо удосконалення механізму дослідження впливу прийнятих антимонопольним комітетом рішень на функціонування товарних ринків.

Завдання підготував
науковий керівник

Ільченко-Сюйва Л.В.

«05» лютого 2026 р.

Завдання одержав
здобувач

Водолазський Т.П.

«05» лютого 2026 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 66 сторінок, 10 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 39 найменувань.

«Вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні (на прикладі агропромислового комплексу)»

Об'єкт дослідження – конкурентна політика у виробничій сфері (на прикладі агропромислового комплексу).

Предмет дослідження – вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні (на прикладі агропромислового комплексу).

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення вироблення конкурентної політики у виробничій сфері на прикладі агропромислового комплексу України.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики, зокрема у виробничій сфері;
- проаналізувати нормативно-правове та методичне забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків;
- дослідити стан та особливості формування конкурентного середовища на внутрішньому ринку агропромислового комплексу України (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі);
- здійснити аналіз правозастосовної діяльності та процедур розслідування порушень антимонопольного законодавства в агропромисловому комплексі України;
- оцінити роль контролю за концентраціями суб'єктів господарювання на ринках агропромислового комплексу як інструменту запобігання монополізації в Україні (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі);
- визначити напрями адаптації нормативно-правового регулювання та шляхи його гармонізації з антимонопольними стандартами ЄС;
- обґрунтувати заходи щодо удосконалення механізму дослідження впливу прийнятих антимонопольним комітетом рішень на функціонування товарних ринків.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів: полягає у систематизації існуючих підходів до визначення інструментів конкурентної політики у виробничій сфері, а також формування комплексного бачення проблем антимонопольного регулювання в АПК.

Практичне значення отриманих результатів: полягає у обґрунтуванні заходів щодо підвищення результативності санкційної політики та впровадження економічно-орієнтованих методів оцінювання результатів антимонопольного регулювання на ринках агропромислового комплексу.

Описані пропозиції можуть бути використані в практичній діяльності державних органів влади, що здійснюють державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, а також при нормативно-правовому забезпеченні захисту суб'єктів господарювання від недобросовісних торговельних практик.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2026.

Рік захисту роботи 2026.

Ключові слова: конкурентна політика, агропромисловий комплекс, Антимонопольний комітет України, економічна конкуренція, ринкова концентрація, монопольне становище.

ВІДГУК

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету економіки та управління освітньо-професійної
програми «Публічне управління та адміністрування»

ВОДОЛАЗСЬКОГО Тимофія Павловича

на тему «Вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні
(на прикладі агропромислового комплексу)»

1. *Актуальність теми.* Кваліфікаційна робота Водолазського Т.П. присвячена одному з важливих напрямів публічної політики, а саме виробленню конкурентної політики у виробничій сфері. Конкурентна політика держави є однією з підвалин забезпечення сталого економічного розвитку країни та належного конкурентного середовища, що стимулюватиме виробництва. Особливого значення вироблення належної конкурентної політики та вибір дієвих інструментів її реалізації набуває в капіталомісткому агропромисловому комплексі (зважаючи на його специфічні технологічні цикли). Удосконалення регуляторних інструментів в агропромисловому комплексі необхідне для запобігання монополіям, врахування світових трендів на вироблення та реалізацію методології вироблення публічної політики.

2. *Позитивними рисами кваліфікаційної роботи* Водолазського Т.П. є низка положень, а саме: автор вдало поєднує теорію, й використання її безпосередньо до потреб дослідження, аналізу рівня ринкової концентрації за допомогою індикатора Герфіндаля-Гіршмана у динаміці за 5 років (напр., стор. 16-17); науково обґрунтованим є підхід автора до розмежування промислового та приватного секторів АПК (стор. 26-28); варто також наголосити на прикладних аспектах та детальний аналіз юридичних прецедентів: суттєвою перевагою роботи є критичний розбір реального розслідування АМКУ щодо групи компаній «Авангард» (стор. 28-40), де автор бакалаврської роботи розкриває дворівневу схему «прихованої концентрації» через оренду й суборенду активів птахофабрик, що демонструє високий аналітичний рівень дослідника; автору вдалося дотриматись логіки викладу матеріалу та продемонструвати своє володіння різними методами наукових досліджень. Також до позитивних сторін роботи варто віднести і євроінтеграційний вектор: у третьому розділі запропоновано шляхи модернізації законодавства (зокрема, обґрунтовано необхідність імплементації Директиви ЄС про недобросовісні торговельні практики, що має критичне значення для захисту українських агропромислових виробників у ланцюгах постачання до торговельних розробок мереж (стор. 46-52).

3. До *самостійних автора* можна віднести запропоновані шляхи модернізації законодавства (зокрема, обґрунтовано необхідність імплементації Директиви ЄС про недобросовісні торговельні практики, що має критичне значення для захисту українських агропромислових виробників у ланцюгах постачання до торговельних мереж).

4. *Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій* підтверджується систематизацією існуючих підходів до визначення інструментів конкурентної політики у виробничій сфері, а також формування комплексного

бачення проблем антимонопольного регулювання в АПК. А практичне значення отриманих результатів полягає у обґрунтуванні заходів щодо підвищення результативності санкційної політики та впровадження економічно-орієнтованих методів оцінювання результатів антимонопольного регулювання на ринках агропромислового комплексу.

5. До *недоліків роботи* можна віднести: не в повній мірі систематизовано зарубіжний досвід та оцінено можливості використання кращих практик, а також оцінено потенційні результати його застосування в Україні; відсутність гіпотези дослідження або чітко сформульованого дослідницького питання; дещо непропорційний розподіл матеріалу по розділах; в роботі є певні граматичні і стилістичні помилки.

Зазначені недоліки носять дискусійний характер та не впливають на загалом позитивний результат дослідження Водозазського Т.П.

6. *Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК.* Під час написання кваліфікаційної роботи здобувач Водозазський Т.П., проявив себе як самостійний дослідник, який володіє достатнім рівнем обізнаності у сфері обраної проблематики дослідження, має аналітичні навички, здатен самостійно та незалежно систематизувати та узагальнювати отриману інформацію, чітко та обґрунтовано визначати цілі наукового дослідження і самостійно визначати шляхи їх досягнення, як такий, який вміє достатньо логічно висловлювати думку та відстоювати власну позицію.

У цілому, кваліфікаційна бакалаврська робота Водозазського Т.П., відповідає вимогам, поставлені індивідуальні завдання виконано на високому рівні. Робота може бути рекомендована до захисту (з рекомендованою оцінкою «відмінно»).

Науковий керівник:

професор кафедри національної
економіки та публічного управління
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
канд. наук з держ. упр., доцент

Л.В. Ільченко-Сюйва

21.05.2026 року

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ У ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ	8
1.1 Теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики, зокрема у виробничій сфері	8
1.2. Нормативно-правове та методичне забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків	19
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ	24
2.1. Дослідження стану конкурентного середовища на внутрішньому ринку агропромислового комплексу України (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі)	24
2.2. Аналіз правозастосовної діяльності та процедур розслідування порушень антимонопольного законодавства в агропромисловому комплексі України	34
2.3. Контроль за концентраціями суб'єктів господарювання на ринках АПК як інструмент запобігання монополізації в Україні (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі)	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ	45
3.1. Адаптація нормативно-правового регулювання та гармонізація з антимонопольними стандартами ЄС	45
3.2. Удосконалення механізму дослідження впливу прийнятих антимонопольним комітетом рішень на функціонування товарних ринків	48
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	66

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

1. АМКУ або Комітет - Антимонопольний комітет України.
2. АПК - агропромисловий комплекс.
3. ВВП - валовий внутрішній продукт.
4. ДПС - Державна податкова служба України.
5. ДССУ - Державна служба статистики України.
6. ЄС - Європейський Союз.
7. КМУ - Кабінет Міністрів України.
8. ОЕСР - Організація економічного співробітництва та розвитку.
9. ТНК - транснаціональні корпорації.
10. НАССР - система аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках.
11. ННІ - індекс ринкової концентрації Герфіндаля-Гіршмана.

ВСТУП

Актуальність теми. У системі державного управління вироблення ефективної конкурентної політики є пріоритетним процесом, що визначає напрям економічного розвитку країни. Це не просто сукупність санкцій за порушення, а стратегічний процес формування інституційного та правового середовища, який стимулює ефективність виробництва. Особливої ваги набуває вироблення такої політики у виробничій сфері, зокрема в агропромисловому комплексі (АПК), де специфіка технологічних циклів та висока капіталомісткість вимагають точних регуляторних інструментів. Необхідність удосконалення механізмів формування конкурентного середовища зумовлена потребою в дієвих регуляторних інструментах, які б враховували сучасні тенденції розвитку світових ринків, запобігали структурним монополіям ще на етапі їх зародження та забезпечували методологічну базу для прийняття управлінських рішень. Таким чином, науковий пошук оптимальної моделі вироблення конкурентної політики в АПК є критично важливим для забезпечення стабільності національного ринку та його інтеграції у світовий економічний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні теоретико-методологічні засади дослідження конкуренції та конкурентної політики закладені у працях таких зарубіжних класиків, як М. Портера [30], Дж. Робінсон [31] та М. Мотти [29]. Механізми державної конкурентної політики та регулювання галузевих ринків аналізують В. Базилевич, А. Ігнатюк [22], В. Лагутін [27] та Г. Филюк [34]. Вплив процесів ринкової концентрації на конкурентоспроможність національної економіки досліджує В.В. Филюк [33]. Напрями розвитку конкурентної політики за умов глобальних трансформацій висвітлені у публікаціях Ю. Уманціва, Д. Золіної [32] та В. Чудака [35]. Питання адаптації законодавства до стандартів ЄС, відповідальності за антиконкурентні узгоджені дії та застосування штрафних санкцій відображені у працях О. Бакалінської [23], Т. Швидкої та А. Лозової [38]. Методологія захисту економічної конкуренції судовими органами систематизована у посібнику М. Кучерявенка [25]. Водночас, вироблення ефективної конкурентної

політики у виробничій сфері в умовах сучасних викликів потребує додаткового аналізу.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення вироблення конкурентної політики у виробничій сфері на прикладі агропромислового комплексу України.

Відповідно до мети дослідження в процесі виконання роботи були поставлені наступні завдання:

- дослідити теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики, зокрема у виробничій сфері;
- проаналізувати нормативно-правове та методичне забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків;
- дослідити стан та особливості формування конкурентного середовища на внутрішньому ринку агропромислового комплексу України (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі);
- здійснити аналіз правозастосовної діяльності та процедур розслідування порушень антимонопольного законодавства в агропромисловому комплексі України;
- оцінити роль контролю за концентраціями суб'єктів господарювання на ринках агропромислового комплексу як інструменту запобігання монополізації в Україні (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі);
- визначити напрями адаптації нормативно-правового регулювання та шляхи його гармонізації з антимонопольними стандартами ЄС;
- обґрунтувати заходи щодо удосконалення механізму дослідження впливу прийнятих антимонопольним комітетом рішень на функціонування товарних ринків.

Об'єкт дослідження – конкурентна політика у виробничій сфері (на прикладі агропромислового комплексу).

Предмет дослідження – вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні (на прикладі агропромислового комплексу).

Методи дослідження. Для виконання дослідження були використані наступні методи:

- теоретичний – методи аналізу, синтезу, абстрагування та моделювання використовувалися для дослідження понятійного апарату та інструментарію конкурентної політики у виробничій сфері та агропромисловому комплексі;
- логічний та абстрактно-логічний методи – для формування оцінки стану конкурентного середовища в агропромисловому комплексі, виявлення основних проблем реалізації конкурентної політики та визначення послідовності етапів формування конкурентної стратегії;
- емпіричний метод – для вивчення реальних кейсів розслідувань АМКУ в сфері АПК;
- статистичні методи – для аналізу динаміки концентрації суб'єктів господарювання на ринках АПК та показників діяльності галузі;
- метод порівняльного аналізу – для зіставлення показників ринкової концентрації та часток суб'єктів господарювання у динаміці; порівняння рівнів товарності промислового та приватного секторів АПК, а також оцінки змін у структурі ринку до та після здійснення концентрації;
- експертний та узагальнення – для розробки пропозицій щодо гармонізації законодавства України з правом ЄС, посилення інституційної незалежності АМКУ та вдосконалення методики оцінки економічного ефекту від рішень Комітету на ринках АПК.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів: полягає у систематизації існуючих підходів до визначення інструментів конкурентної політики у виробничій сфері, а також формування комплексного бачення проблем антимонопольного регулювання в АПК. Практичне значення отриманих результатів полягає у обґрунтуванні заходів щодо підвищення результативності санкційної політики та впровадження економічно-орієнтованих методів оцінювання результатів антимонопольного регулювання на ринках агропромислового комплексу.

Інформаційною базою дослідження є матеріали Міністерства економіки

України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, офіційні дані Державної служби статистики України, щорічні звіти Антимонопольного комітету України, законодавчі та нормативно-правові акти, монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених з досліджуваної теми.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

У першому розділі розкрито теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики, визначено її роль у виробничій сфері та проаналізовано нормативно-правове забезпечення діяльності АМКУ.

У другому розділі здійснено аналіз стану агропромислового комплексу України, розглянуто специфіку розслідувань антимонопольних порушень та особливості контролю за процесами концентрації в АПК.

У третьому розділі здійснено розробку рекомендацій щодо адаптації правового регулювання до стандартів ЄС та запропоновано заходи щодо удосконалення механізму дослідження впливу прийнятих антимонопольним комітетом рішень на функціонування товарних ринків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ У ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ

1.1 Теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики, зокрема у виробничій сфері

Згідно зі статтею 42 Конституції України, держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності, водночас забороняючи зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісну конкуренцію. Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [2].

Як зазначено у Концепції державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні, «державна конкурентна політика визначається як система дій, регулятивних заходів, нормативно-правових актів і фінансових пріоритетів органів державної влади, яка спрямована на розвиток та врегулювання взаємовідносин між учасниками економічних взаємин, вдосконалення якості конкурентного ринкового середовища з метою підвищення продуктивності, захисту інтересів споживачів та національного економічного зростання» [10, с. 3].

Для глибокого розуміння сутності конкурентної політики доцільно розрізняти її «вузький», як політику захисту вже існуючої конкуренції та «широкий», як стратегію розвитку конкурентного середовища через лібералізацію ринків, підходи. В сучасних умовах конкурентна політика має трансформуватися у «проконкурентну політику», яка через канали інновацій та інвестицій стимулює підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників [27 с. 24].

Система державного управління у сфері конкуренції в Україні ґрунтується на принципі розподілу відповідальності між різними рівнями влади. Політика демонополізації та розвиток ринкового середовища реалізуються центральними

органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління. Провідну наглядову функцію в цій системі виконує АМКУ. Саме на нього покладено здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, а також захист інтересів суб'єктів господарювання і споживачів від його порушень [7, ст. 4]. Таким чином, законодавство чітко розмежовує загальну підтримку конкурентного середовища та спеціалізований контроль, який забезпечує стабільність і передбачуваність правового регулювання.

Антимонопольний комітет України є державним органом має спеціальний статус і створений задля забезпечення захисту економічної конкуренції у підприємстві та публічних закупівлях. Діяльність Комітету перебуває під контролем Президента України, а сам орган є підзвітним Верховній Раді України. Також АМКУ забезпечує прозорість своєї роботи шляхом надання інформації на запити згідно з нормами про доступ до публічних даних [5 ст. 1].

До основних напрямів державної конкурентної політики належать:

- зниження рівня ринкової концентрації та демонополізація економіки;
- правовий захист та розвиток економічної конкуренції;
- нормативне регулювання діяльності монопольних утворень;
- забезпечення державного контролю за дотриманням

антимонопольного законодавства [26 с. 144].

Об'єктами антимонопольної політики є: ринки з високим рівнем монополізації; суб'єкти господарювання, що посідають монопольне становище на ринку; державні структури монопольного типу, а також центральні органи виконавчої влади [26 с. 145].

Реалізація основних напрямів конкурентної політики відповідає завданням АМКУ, що закріплені у статті 3 профільного закону. Зокрема, функціональні завдання АМКУ визначені необхідністю підтримки стабільного конкурентного середовища. Важливим напрямом діяльності органу є контроль за дотриманням законодавства, що здійснюється на засадах рівності всіх учасників ринку та обов'язкового захисту прав споживачів. Це потребує постійного виявлення,

припинення та попередження антиконкурентних дій суб'єктів господарювання. При цьому Комітет стежить за процесами ринкової концентрації та контролює узгоджені дії підприємців, у тому числі під час регулювання тарифів на послуги природних монополій. Окрім наглядових функцій, АМКУ також забезпечує методичний супровід правозастосування та сприяє розвитку добросовісної конкуренції. Важливою частиною державного регулювання є контроль у сфері публічних закупівель і моніторинг надання державної допомоги. [5 ст. 3].

Суб'єкти антимонопольної політики, які забезпечують процес демонополізації та розвиток конкуренції наведені на рисунку 1.1.

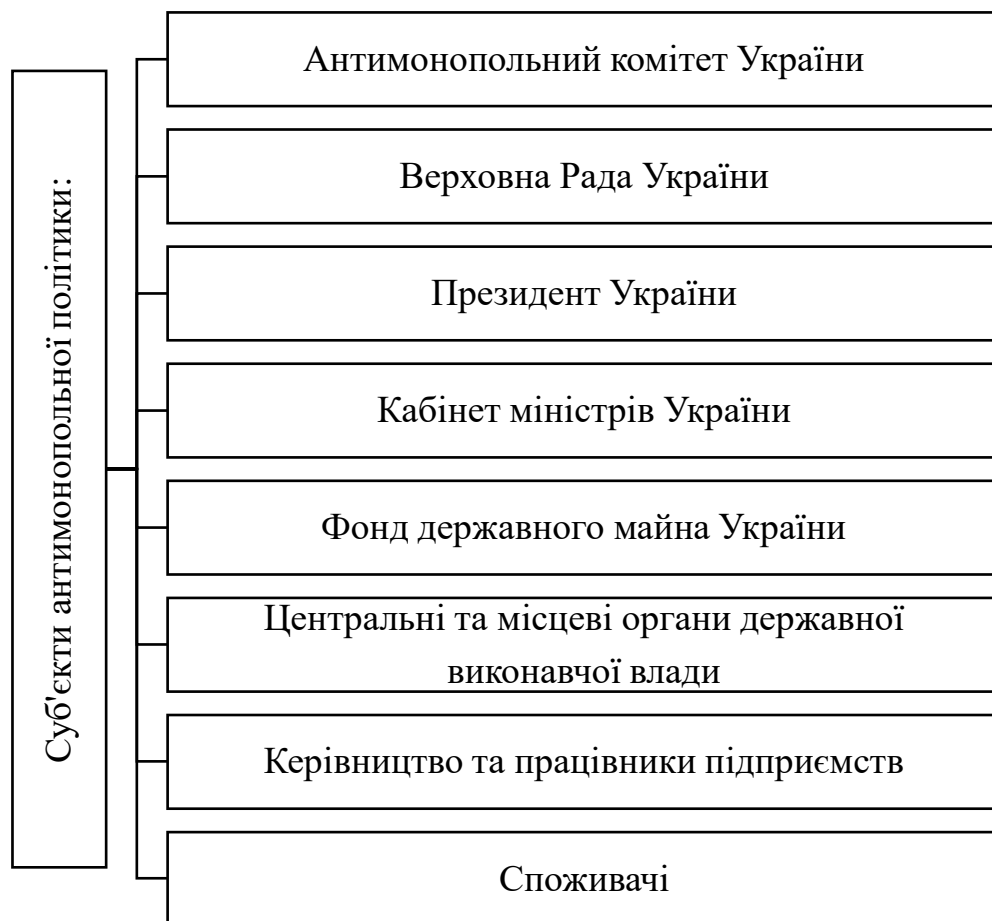

Рисунок 1.1 – Суб'єкти антимонопольної політики

Джерело: розроблене автором за даними [5], [7]

Практична реалізація повноважень АМКУ, вимагає застосування інструментарію державної конкурентної політики, який дозволяє імплементувати законодавчі норми у конкретні регуляторні заходи.

Інструментарій державної конкурентної політики є сукупністю економічних та правових інструментів, за допомогою яких держава здійснює моніторинг ринків, виявляє порушення та забезпечує відновлення конкурентного середовища.

Особливого значення цей інструментарій набуває у виробничій сфері, де технологічні особливості та висока капіталомісткість часто створюють природні перешкоди для входу нових гравців на ринок. У зв'язку з цим, основним інструментами аналізу та впливу на стан конкурентного середовища є: Методика визначення товарного ринку та монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ньому.

Монопольне (домінуюче) становище суб'єктів господарювання характеризується значним рівнем ринкової влади на відповідному ринку.

Дослідження розпочинається з формування аналітичної бази, що передбачає виокремлення цільового товару та визначення кола основних контрагентів. Висновки регулятора будуть об'єктивними якщо межі ринку будуть встановлені у таких вимірах: товарний, територіальний, часовий.

Товарний вимір – визначає групу взаємозамінних товарів, які споживач розглядає як альтернативні.

Територіальний вимір – окреслює простір, у якому умови конкуренції є однорідними, а логістичні витрати не перешкоджають обігу товару.

Часовий вимір – фіксує період (зазвичай один рік), протягом якого ринкова кон'юнктура залишається стабільною.

Виконання цих етапів є обов'язковим, тому що допущена помилка в межах ринку призведе до некоректного розрахунку ринку часток.

Після визначення меж ринку аналіз фокусується на оцінці ринкової влади конкретного учасника. Цей процес комплексний і поєднує кількісні розрахунки з якісним аналізом ринкової структури. Ключовим показником тут виступає ринкова частка суб'єкта P_j , яка розраховується за формулою (1.1) як відсоткове

співвідношення його індивідуального обсягу реалізації чи закупівлі Q_j до загального обсягу ринку Q_{PT} :

$$P_j = \frac{Q_j}{Q_{PT}} * 100 [\%], \quad (1.1)$$

Проте встановлення високої частки є лише передумовою для подальшого аналізу. Формування висновків про наявність монопольного становища повинно базуватися на дослідженні бар'єрів входу на ринок для нових гравців, оцінці врівноважуючої сили замовників та аналізі стратегічних переваг компанії, які дозволяють їй діяти незалежно від конкурентів.

Кількість та послідовність етапів можуть змінюватися залежно від складності справи чи галузевих особливостей товару. Варто зазначити, що для природних монополій процедура є спрощеною, так як специфіка функціонування таких монополій виключає необхідність аналізувати потенційних конкурентів та бар'єри входу на ринок.

Для визначення об'єкта аналізу необхідно насамперед визначити коло учасників ринку та межі самого предмета дослідження. В межах дослідження певного ринку увага зосереджується на самих компаніях або їхніх об'єднаннях, оскільки великий бізнес часто діє як одна група. Окрім компаній, дослідженню підлягає продукт, щодо якого проводиться перевірка, а також товари аналоги, якими його можна замінити за потреби. Також аналізуються зв'язки між учасниками ринку те, як вони взаємодіють між собою на етапах виробництва продукції та її кінцевого споживання.

На початковому етапі перевірки необхідно чітко встановити суб'єкта господарювання. Зважаючи на сучасну структуру бізнесу, юридична незалежність суб'єкта господарювання не завжди означає її економічну незалежність. Тому під час дослідження встановлюється чи пов'язані суб'єкти відносинами фактичного контролю якщо так, тоді вони розглядаються як цілісна група. Це дозволяє об'єктивно розрахувати сукупний обсяг товару Q_j , що контролюється такою групою, за формулою (1.2):

$$Q_j = \sum_{i=1}^m Q_{ji} \quad (1.2)$$

де Q_{ji} – обсяг конкретного виду цільового товару, що реалізується чи придбавається кожним учасником, який входить до складу єдиного суб'єкта господарювання, m – кількість товару (товарних груп), що входить до товарних меж ринку і реалізується або придбавається j -м суб'єктом господарювання.

Такий підхід не дає можливості приховувати реальну ринкову частку через дроблення бізнесу на дрібні структурні одиниці.

Визначення переліку товарів та основних замовників, постачальників цих товарів, щодо яких проводиться аналіз, є одним із найбільш відповідальних етапів, оскільки саме тут окреслюється коло конкуренції. До такого переліку включається лише та продукція, що реально обертається на ринку та має ознаки взаємозамінності. Тобто споживач повинен мати можливість замінити один товар іншим без суттєвих втрат у якості чи функціональності.

Під час оцінки того, чи належать товари до однієї групи, їх порівнюють за кількома ознаками. Насамперед це технічні та фізичні властивості товару, його призначення та рівень новизни. Проте технічної схожості замало, також велике значення мають умови, за яких товар реалізується та використовується. Наприклад, якщо продукція потребує специфічного обслуговування, особливого монтажу чи наявності певної інфраструктури (водо- чи енергопостачання), це може виокремлювати її в особливу категорію. Також враховуються канали збуту (опт, роздріб або прямі договори) та подібність цін. При цьому важливо враховувати, що продукція, яку підприємство виготовило для власних потреб і яка не потрапила у вільний продаж, не розглядається як об'єкт ринкового аналізу.

Після визначення переліку товарів, необхідно встановити основних учасників на ринку, головним критерієм тут є обсяг їхньої діяльності. Як правило, значним вважається суб'єкт господарювання, чия частка перевищує 5% від загального обсягу ринку. Однак цей показник не є правилом і залежить від структури ринку. Наприклад, якщо ринок сильно фрагментований і на ньому працює понад 20 компаній із приблизно однаковими обсягами, то значущою може стати частка навіть менша за 5%. У протилежній ситуації, коли на ринку діє лише кілька великих холдингів (менше шести), поріг у 5% може виявитися занадто

низьким для того, щоб вважати такий обсяг реально значним. Такий диференційований підхід дозволяє АМКУ враховувати специфіку як висококонцентрованих, так і низькоконцентрованих ринків при встановленні реального впливу суб'єктів на стан конкуренції.

Визначення товарних меж ринку фактично зводиться до аналізу того, як споживачі та виробники реагують на зміну ринкових умов. Для того щоб об'єктивно окреслити ці межі, аналізується замінність продукції з боку попиту, а за потреби і з боку пропозиції.

При визначенні замінності з боку попиту основним показником виступає поведінка покупця. Якщо умови постачання певного товару стають гіршими (наприклад, зростає ціна або падає якість), перевіряється, чи готовий замовник переключитися на іншу продукцію. Якщо така готовність є, то ці товари вважаються взаємозамінними і входять до одного ринку. При цьому вони порівнюються за призначенням, фізичними характеристиками та рівнем цін. Важливо враховувати, що різні способи збуту (наприклад, опт і роздріб) зазвичай не об'єднуються в один ринок, оскільки у них зовсім різні покупці та потреби. Якщо ж у цільового товару немає жодного близького аналога, межі ринку обмежуються лише цим конкретним товаром.

Замінність з боку пропозиції розглядається у тому випадку, коли інші підприємства можуть швидко (протягом одного року) і без великих ризиків почати випуск замінника цільового товару. Якщо для цього не потрібно купувати дороге унікальне обладнання або довго перенавчати персонал, такі потенційні виробники також впливають на стан конкуренції.

Визначення територіальних меж ринку базується на ідентифікації території, де умови конкуренції є достатньо однорідними, що дозволяє відокремити її від сусідніх зон. Такі межі охоплюють простір, у якому суб'єкти господарювання виступають носіями попиту чи пропозиції на цільовий та взаємозамінні товари.

Вибір конкретних показників для аналізу здійснюється органами Комітету індивідуально, залежно від обставин конкретного дослідження.

Методика визначає два підходи до встановлення географічного центру ринку. Якщо постачальники не мають сталих зв'язків із конкретними клієнтами та не можуть застосовувати територіальну дискримінацію, ринок визначається за місцем розташування постачальників. У зворотній ситуації, коли існують тривалі зв'язки або можливість пропонувати різні умови залежно від регіону, межі встановлюються за місцем розташування замовників [11 с. 13].

У випадках, коли визначити межі іншими методами неможливо, застосовується тест гіпотетичного монополіста (SSNIP-тест). Він базується на аналізі реакції замовників на тривале невелике підвищення цін. Проте цей інструмент не використовується, якщо конкуренція має неціновий характер, ринкові ціни вже є штучно завищеними або інформація для розрахунків є неповною.

Визначення часових меж ринку дозволяє зафіксувати період, протягом якого умови взаємодії між продавцями та покупцями залишаються стабільними та однорідними. Найчастіше для аналізу обирають річний інтервал, оскільки він дозволяє охопити повний цикл господарської діяльності та отримати об'єктивні дані про стан конкуренції.

Проте цей термін не є фіксованим і може змінюватися залежно від специфіки галузі. Наприклад, часові межі можуть бути звужені або розширені, якщо на ринку існують виражені сезонні коливання або пікові періоди попиту й пропозиції. Також підставою для коригування цього періоду можуть стати суттєві зміни в державному регулюванні або суттєві відмінності в умовах виробництва та збуту продукції в різні проміжки часу. Такий гнучкий підхід необхідний для того, щоб уникнути викривлення результатів аналізу через тимчасові ринкові фактори.

Математичне визначення обсягу ринку та часток його учасників дозволяє перевірити висновки про стан конкуренції за допомогою розрахункових методів. Цей етап розпочинається з обчислення обсягу ринку (Q_{PT}), на якому визначається монопольне (домінуюче) становище, визначається як загальний обсяг товару, що обертається на ринку за формулою (1.3).

$$Q_{PT} = \sum_{j=1}^n Q_j \quad (1.3)$$

де n – кількість суб'єктів господарювання на ринку;

Q_j – обсяг товарів, що реалізуються або придбаються j -м суб'єктом господарювання протягом часу, що становить часові межі ринку.

Ці показники можуть вимірюватися у вартісних або натуральних одиницях. Грошовий вимір є універсальним, проте використання натуральних показників (тонн, штук тощо) дозволяє точніше оцінити розподіл сил на ринку, особливо коли ціни різних учасників суттєво відрізняються.

Для того щоб розрахувати обсяг товару, що реалізується суб'єктом господарювання (Q_{ji}), необхідно враховувати не лише фактичну реалізацію, а й рух товару через кордони ринку та зміни складських залишків. Це дозволяє виокремити саме ту кількість продукції, що формує пропозицію на даний момент (формула 1.4):

$$Q_{ji} = Q_{вji} - \Delta Q_{зji} - Q_{внji} - Q_{еji} + Q_{іji}, \quad (1.4)$$

У цій моделі враховується обсяг виробництва ($Q_{вji}$), зміна запасів ($Q_{зji}$), внутрішнє споживання на власні потреби ($Q_{внji}$), а також експорт ($Q_{еji}$) та імпорт ($Q_{іji}$). Таке уточнення необхідне, щоб виключити обсяги, які фактично не беруть участі в конкуренції на внутрішньому ринку.

Після розрахунку індивідуальних показників кожного учасника проводиться оцінка загальної структури ринку. Це дозволяє зрозуміти, наскільки ринкова влада зосереджена в руках кількох великих учасників ринку. Основним показником тут виступає сукупна частка на ринку (SP_n), яка підсумовує частки найбільших суб'єктів (зазвичай від двох до п'яти) обчислюється за формулою (1.5):

$$SP_n = \sum_{j=1}^m P_{nj} \quad [\%], \quad (1.5)$$

де m - кількість суб'єктів, що мають найбільші частки. Якщо цей показник перевищує поріг у 50%, ринок має ознаки високої концентрації, що вимагає додаткової уваги до дій його лідерів, P_{nj} – частка на ринку j -го суб'єкта господарювання.

Визначення ринкових часток гравців здійснюється на основі даних за той самий період, що охоплюють встановлені часові межі досліджуваного ринку. На основі цих даних здійснюється оцінка рівня концентрації ринку за допомогою таких спеціальних індикаторів:

Індекс ринкової концентрації (CRs) розраховується як сума часток найбільших суб'єктів (зазвичай 2, 3, 5 або 10 найбільших учасників).

Індекс Герфіндаля-Гіршмана (ННІ) визначається за формулою (1.7) як сума квадратів ринкових часток усіх суб'єктів, що діють на ринку.

Ринкова частка суб'єкта господарювання визначається за формулою (1.6):

$$S_i = \frac{Q_i}{Q_{total}} \times 100\%, \quad (1.6)$$

де:

S_i – частка ринку конкретного суб'єкта;

Q_i – обсяг продажу товарів/послуг даного суб'єкта (у грошових або натуральних одиницях);

Q_{total} – загальний обсяг реалізації аналогічного товару всіма продавцями на цьому ринку.

$$HHI = S_1^2 + S_2^2 + S_3^2 + \dots + S_n^2, \quad (1.7)$$

ННІ – індекс ринкової концентрації Герфіндаля-Гіршмана;

$S_1, S_2, \dots, S_n$ – ринкові частки суб'єктів господарювання (від 1-го до n-го), виражені у відсотках.

Критерії оцінки концентрації за індексом ННІ:

$HHI < 1\,000$ – ринок є неконцентрованим, що свідчить про наявність передумов для ефективної конкуренції.

$HHI > 2\,000$ – ринок вважається висококонцентрованим, що є ознакою потенційного обмеження конкуренції.

Аналіз динаміки індексу ННІ у часі дозволяє відстежувати структурні зміни: зростання індексу свідчить про погіршення умов конкуренції, тоді як його зниження вказує на покращення конкурентного середовища [11 с. 17].

Аналіз та оцінка потенційної конкуренції та врівноважуючої ринкової влади.

Для аналізу стану конкуренції важливо враховувати вплив не лише діючих, а й потенційних конкурентів. До цієї категорії належать підприємства, які вже мають необхідні ресурси (технології, кадри, потужності), але поки не реалізують їх на конкретному ринку, а також нові суб'єкти, що готуються до вступу. Антимонопольні органи оцінюють цей вплив через аналіз ринкових бар'єрів, а також через перевірку того, наскільки вірогідною та ефективною може бути поява таких нових гравців у найближчій перспективі.

Наявність високих бар'єрів часто стає головною перешкодою для входу на ринок. Якщо протягом року на ринку не з'являються нові учасники, це зазвичай свідчить про існування серйозних обмежень. Такі бар'єри можуть бути різними: від низької платоспроможності покупців та насиченості ринку до адміністративних, екологічних чи фінансових обмежень. Окремим критерієм виступає часовий показник: якщо суб'єкт не може подолати перешкоди та окупити витрати на вхід на ринок протягом двох років, він не вважається реальним потенційним конкурентом. При цьому ключовим стимулом для входу на ринок залишається економічна вигода це коли очікувані доходи мають перевищувати витрати на подолання існуючих бар'єрів. Крім тиску з боку конкурентів, ринкову владу великого гравця може стримувати так звана врівноважуюча влада його замовників або постачальників. Вона проявляється через їхні переговорні можливості, які залежать від обсягів закупівель, комерційної важливості контрагента та наявної здатності швидко змінити партнера на альтернативного. Проте такий вплив замовників враховується при оцінці домінуючого становища лише тоді, коли доведено, що він дійсно заважає суб'єкту господарювання самотійно диктувати свої умови на ринку [11 с. 18].

Важливим етапом дослідження є кількісна оцінка ринкової присутності суб'єктів, що дозволяє попередньо ідентифікувати ознаки їхнього монопольного становища. Згідно з положеннями Методики [11 с. 19], встановлення домінування базується на розрахунку часток ринку, що належать одному або групі найбільших учасників. Основні кількісні критерії, за якими визначається ринкова влада суб'єктів господарювання, наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Критерії визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання

Тип домінування	Кількість суб'єктів	Порогова частка ринку (%)	Умова визнання
Індивідуальне	1	> 35%	Якщо не доведено наявності значної конкуренції
Індивідуальне (виняток)	1	< 35%	Якщо суб'єкт не зазнає значної конкуренції
Колективне	2 або 3	> 50% (сукупно)	За умови відсутності значної конкуренції між ними
Колективне	4 або 5	> 70% (сукупно)	Якщо вони разом не зазнають значної конкуренції

Джерело: розроблено автором на основі [11 с. 19]

Варто зауважити, що наведені показники є базовими орієнтирами для антимонопольного регулятора. У випадках, коли частка суб'єкта є меншою за 35%, його становище також може бути визнане монопольним, якщо буде доведено відсутність реальної конкуренції з боку інших учасників. Таким чином, кількісний аналіз обов'язково доповнюється дослідженням якісних характеристик ринку, зокрема аналізом бар'єрів вступу та оцінкою переговорних можливостей покупців. За потреби органи АМКУ можуть уточнювати межі ринку для об'єктивного спростування або підтвердження доводів суб'єктів щодо їхнього реального становища.

1.2. Нормативно-правове та методичне забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків

Статтею 42 Конституції України гарантовано захист конкуренції в

підприємницькій діяльності і заборонено обмеження конкуренції, зловживання монопольним становищем та недобросовісну конкуренцію. Також, статтею 92 Конституції України встановлено, що правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання визначаються виключно законами України.

Основним нормативно-правовим актом, який визначає правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності і спрямований на забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентних відносин є Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 №2210-III (Закон № 2210-III).

Стаття 3 Закону № 2210-III встановлює, що законодавство про захист економічної конкуренції ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України, і складається із зазначеного Закону, законів України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII (Закон № 3659-XII)3», «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 №236/96-ВР (Закон № 236/96- ВР), інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів [25].

Для комплексного аналізу нормативно-правового забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків окрім наведених вище необхідно систематизувати нормативні акти відповідно до їхньої юридичної сили та функціонального призначення. Це дозволяє виділити ієрархічну структуру регулювання, де кожен наступний рівень деталізує положення попереднього.

Ієрархічна структура нормативно-правових актів, що складають правову основу захисту економічної конкуренції в Україні включає такі рівні:

I рівень. Закони України:

- Закон України «Про природні монополії»;
- Закон України «Про публічні закупівлі»;
- Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- Господарський кодекс України;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення тощо.

II рівень. Постанови Кабінету Міністрів України:

- постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання Кабінетом міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» від 28 лютого 2002 р. № 219 тощо.

III рівень. Розпорядження Антимонопольного комітету України:

- розпорядження АМКУ «Про Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України» від 23 лютого 2001 р. № 32-р;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Тимчасових правил розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України» («Правила розгляду справ») від 19 квітня 1994 р. № 5;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію» від 19 лютого 2002 р. № 33-р;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України на узгоджені дії суб'єктів господарювання» від 12 лютого 2002 р. № 27-р;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Типових вимог до вертикальних узгоджених дій суб'єктів господарювання та внесення змін до Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України» від 12 жовтня 2017 р. № 10-рп;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку» від 05 березня 2002 р. № 49-р;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій малих та середніх підприємців щодо спільного придбання товарів» від 13 червня 2019 р. № 10-рп;

- розпорядження АМКУ «Про затвердження Типових вимог до

узгоджених дій суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій, дотримання яких дозволяє здійснювати ці узгоджені дії без дозволу органів Антимонопольного комітету України» від 09 листопада 2018 р. № 21-рп.

- IV рівень. Накази Антимонопольного комітету України:
- наказ АМКУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оцінки впливу нормативно-правових актів та проектів актів на конкуренцію» від 14 листопада 2017 р. № 117 тощо.
- V рівень. Міжнародні договори:
- Паризька конвенція «Про охорону промислової власності» від 20 березня 1883 р.;
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 р.;
- Договір про заснування Енергетичного Співтовариства від 25 жовтня 2005 р.

Методичне забезпечення діяльності АМКУ яке деталізує норми законодавства та дозволяє здійснювати розрахунки, дослідження та аналіз ринку передбачає застосування:

1. Порядку розрахунку економічного ефекту від заходів з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції структурних підрозділів та міжобласних територіальних відділень Антимонопольного комітету України.
2. Методики визначення товарного ринку та монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ньому.
3. Методичні рекомендації щодо оцінки впливу нормативно-правових актів та проектів актів на конкуренцію.

Суттєвим кроком у вдосконаленні методичного забезпечення стало прийняття Розпорядження АМКУ «Про затвердження Порядку визначення розміру штрафу, що накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції» від 14.12.2023 № 22-рп, яке запровадило чіткий триетапний алгоритм

визначення штрафів. Встановлення базового розміру штрафу на рівні до 30% доходу, пов'язаного з порушенням, мінімізує суб'єктивізм регулятора та підвищує передбачуваність санкцій для бізнесу [38 с. 352].

Таким чином, сформована в Україні нормативно-правова база та методичне забезпечення діяльності АМКУ має комплексний та багаторівневий характер. Вона охоплює фундаментальні конституційні норми та профільні закони, а також має розгалужену систему підзаконних актів і міжнародних зобов'язань та методичних рекомендацій АМКУ. Така структура забезпечує правову визначеність у регулюванні ринкових відносин, дозволяє Комітету виконувати свої функції та сприяє поступовій гармонізації вітчизняного законодавства із принципами конкурентного права Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

2.1. Дослідження стану конкурентного середовища на внутрішньому ринку агропромислового комплексу України (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі)

Вироблення ефективної конкурентної політики у виробничій сфері потребує детального дослідження галузей із високим рівнем соціальної значимості та динамічним розвитком ринкових процесів. Оскільки птахівництво виступає одним із економічно привабливих секторів АПК України, для потреб даної роботи зупинимось на ринку курячих яєць. Ключове місце цієї галузі зумовлене виробництвом базового продукту харчування, який є найдоступнішим джерелом тваринного білка для населення. Високий та відносно сталий попит на зазначену продукцію, що в середньому становить від 270 до 280 штук на особу за рік, перетворює даний ринок на стратегічний показник загального стану продовольчої безпеки держави та об'єкт першочергового антимонопольного регулювання.

Враховуючи високу соціальну чутливість даного товару, будь-які структурні зміни, цінові коливання чи прояви зловживання ринковою владою з боку виробників мають безпосередній негативний вплив на добробут кінцевих споживачів.

Об'єктом дослідження у даному підрозділі визначено загальнодержавний ринок первинної реалізації курячих яєць у шкаралупі. Таке звуження товарних меж є методологічно обґрунтованим: для населення сире куряче яйце є окремим, стандартизованим харчовим продуктом, який не має повноцінних замінників. Попри розвиток технологій глибокої переробки, яєчні продукти (сухі та рідкі суміші, меланж) формують окремий супутній ринок із власним попитом,

орієнтований переважно на підприємства харчової промисловості, а отже, не є взаємозамінними для рядового покупця.

Основою для аналізу конкурентного середовища слугують офіційні дані Державної служби статистики України [21] та результати досліджень АМКУ [20].

Специфіка досліджуваного ринку полягає в існуванні двох різних секторів виробництва: промислового та приватного. Хоча населення виробляє значну частину продукції, проте мають обмежений вплив на оптові канали збуту.

Для об'єктивної оцінки рівня конкуренції нижче проаналізовано бар'єри входу для нових учасників, територіальні й часові межі ринку, а також розраховано показники ринкової концентрації ключових промислових гравців, які формують цінову та збутову політику в масштабах усієї країни.

Для цілісного розуміння умов формування конкуренції на загальнодержавному ринку яєць курячих, необхідно дослідити бар'єри входження нових суб'єктів на ринок. Наявність таких перешкод визначає здатність ринку до саморегулювання та обмежує тиск потенційної конкуренції на діючих лідерів.

Економічні бар'єри на даному ринку пов'язані передусім із високою капіталомісткістю технологічного циклу. Створення сучасного птахокомплексу потребує значних капіталовкладень в інфраструктуру інкубації, утримання птиці та автоматизовані лінії сортування. В умовах дефіциту доступних фінансових ресурсів та тривалого терміну окупності активів, цей фактор стає стримуючим чинником для малого бізнесу. До того ж вертикально інтегровані холдинги активно використовують ефект масштабу, що дозволяє їм утримувати собівартість продукції на рівні, який є недосяжним для автономних виробників, що лише розпочинають діяльність [20 с. 40-42].

Технологічні та ресурсні перешкоди зумовлені структурою витрат галузі, де до 70% собівартості продукції становить кормова база. Ключовою перевагою домінуючих гравців є наявність власних посівних площ та елеваторних потужностей, що нівелює ризики нестабільності цін на зерновому ринку. Для нового учасника, який змушений закуповувати корми у сторонніх постачальників,

маржинальність виробництва суттєво знижується, що робить його позицію на ринку вразливою до цінового тиску великих інтегрованих структур [20 с. 25-28].

Адміністративно-регуляторні бар'єри на сучасному етапі представлені жорсткими вимогами до безпечності харчової продукції. Вихід у мережевий ритейл, який є основним каналом збуту в містах, неможливий без впровадження системи НАССР та сертифікації за стандартами ISO 22000. Для багатьох регіональних виробників та господарств населення витрати на модернізацію виробництва відповідно до цих стандартів є непомірними, що фактично обмежує їхню присутність локальними ринками та позбавляє можливості конкурувати у загальнонаціональному масштабі [20 с. 30-32].

Специфічною рисою аграрного ринку є низька еластичність попиту на життєво необхідні продукти (зокрема яйця) та висока іммобільність ресурсів. Виробничі фактори (птахофабрики, обладнання) не можуть бути швидко перепрофільовані на інші галузі, що змушує виробників залишатися на ринку навіть за несприятливої кон'юнктури, посилюючи дію «ножиць цін» [33 с. 43].

Окремим фактором, що формує конкурентне середовище на ринку первинної реалізації яєць курячих, є врівноважуюча ринкова влада покупця [11 с. 18]. На загальнонаціональному рівні ключовим каналом збуту промислової продукції виступають великі роздрібні торговельні мережі. З одного боку, високий рівень концентрації на ринку яєць дозволяє виробникам-лідерам диктувати умови постачання. З іншого боку, національні роздрібні мережі володіють значною переговорною силою завдяки обсягам закупівель та можливості обирати постачальників.

Проте, здатність ритейлу оперативно замінити продукцію домінуючого виробника на альтернативні поставки від дрібних регіональних птахофабрик є обмеженою. Це зумовлено специфічними вимогами великих мереж:

- потреба національних роздрібних мереж у стабільних поставках великих партій продукції єдиного стандарту по всій території країни, що фізично не здатні забезпечити малі та середні виробники;

- можливість значної оптимізації логістичних та трансакційних витрат мережі через співпрацю з одним великим агрохолдингом порівняно з адмініструванням десятків договорів із локальними фермерськими господарствами;

- впровадження жорстких вимог до пакування, маркування (зокрема виробництво товарів під «Власною торговою маркою» мережі) та супровідної ветеринарної документації, що створює додаткові бар'єри для залучення нових дрібних постачальників.

Таким чином, в умовах висококонцентрованого виробництва врівноважуюча влада роздрібних мереж не є достатнім стримуючим фактором для запобігання монопольним проявам з боку лідерів ринку, оскільки перехід до альтернативних постачальників пов'язаний із критичними ризиками для стабільності асортименту ритейлерів [20 с. 50-52].

Кількісні параметри функціонування ринку в період з 2016 по 2020 роки демонструють поступову трансформацію його структури від конкурентної до виражено концентрованої. Згідно зі статистичними даними, загальні обсяги промислового виробництва яєць курячими-несучками коливалися в межах 8–9 млрд штук на рік, проте для оцінки реальної конкуренції ключовим є показник максимально можливого обсягу реалізації всередині країни. Цей показник розраховується шляхом виключення з обсягів виробництва частки експорту та внутрішньогосподарського споживання для переробки на меланж чи порошок. Таким чином, місткість ринку первинного продажу у 2020 році була зафіксована на рівні 5,96 млрд штук, що дещо вище за показник 2016 року (5,48 млрд шт.), попри загальне скорочення поголів'я в окремих регіонах через воєнні дії та пандемію.

Детальний розподіл обсягів виробництва яєць між промисловим та приватним секторами АПК у 2016 – 2020 роках наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Розподіл обсягів виробництва яєць між промисловим та приватним секторами АПК у 2016 – 2020 роках

Найменування показника	2016	2017	2018	2019	2020
Підприємства, тис. шт.	8 067 600	8 365 300	8 900 400	8 913 500	9 357 600
Господарства населення, тис. шт.	7 032 800	7 140 600	7 238 100	7 253 700	7 319 900
Усього, тис. шт.	15 100 400	15 505 800	16 138 500	16 167 200	16 677 500
Питома вага підприємств, %	53,4	53,9	55,2	55,1	56,1
Питома вага господарств населення, %	46,6	46,1	44,8	44,9	43,9

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 21]

Дані таблиці 2.1. наочно демонструють поступове зміцнення позицій промислового сектору. Хоча загальний обсяг виробництва в країні зріс на 1,57 млрд штук за 5 років, основний приріст забезпечили саме великі підприємства, тоді як частка господарств населення у структурі ринку скорочувалася. Наведена нижче діаграма на рисунку 2.1 візуалізує цей структурний зсув, підтверджуючи гіпотезу про зростаючу концентрацію ринкової влади в руках вертикально інтегрованих агрохолдингів та поступову втрату дрібними виробниками здатності впливати на формування конкурентного середовища.

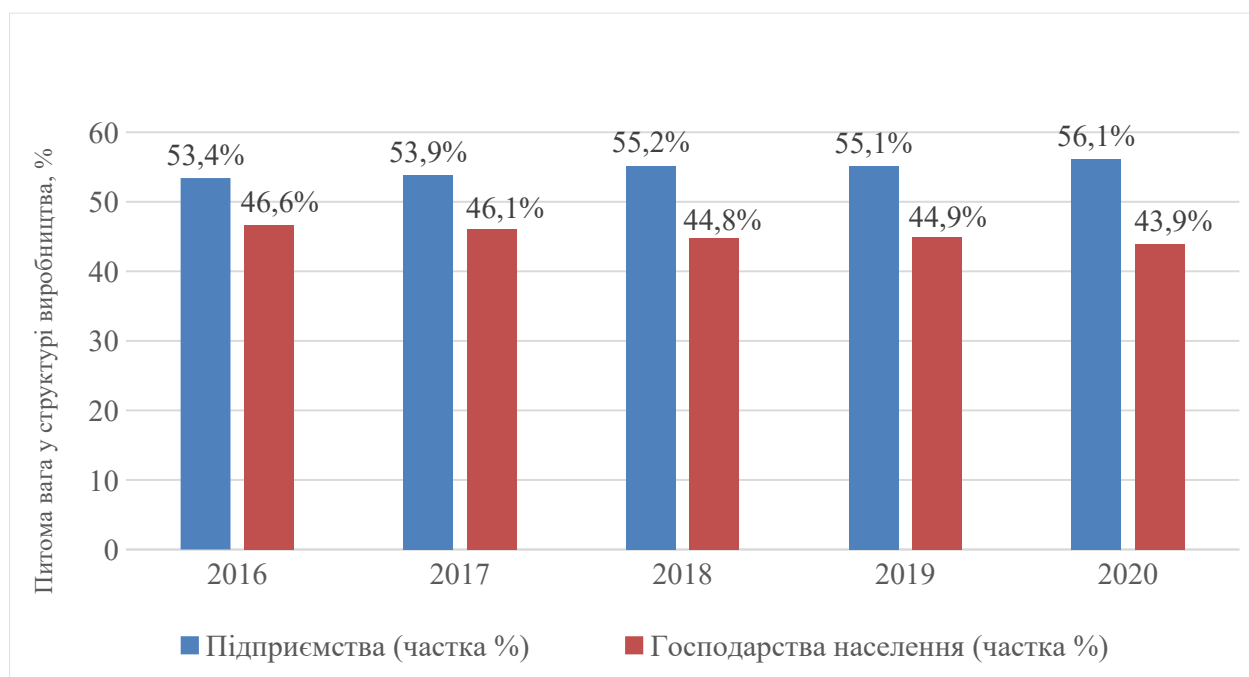

Рисунок 2.1 – Розподіл обсягів виробництва яєць між промисловим та приватним секторами АПК у 2016 – 2020 роках

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 22]

Попри значну питому вагу у загальних обсягах виробництва, господарства населення не здійснюють суттєвого впливу на формування ринкових цін. Головною

причиною є критично низький рівень товарності цього сектору: переважна більшість виробленої продукції використовується для задоволення власних потреб. Динаміку реалізації яєць курячих у шкарлупі приватними господарствами наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка реалізації яєць курячих у шкарлупі приватними господарствами у 2016-2020 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Обсяг виробництва	7 032 800,0	7 140 600,0	7 238 100,0	7 253 700,0	7 319 900,0
Обсяг реалізації	419 900,0	407 000,0	491 900,0	450 300,0	377 900,0
Рівень товарності, %	6,0	5,7	6,8	6,2	5,2

Джерело: адаптовано автором за даними [21], [20 с. 23]

Дані таблиці 2.2 підтверджують, що приватний сектор характеризується низькою ринковою орієнтацією. Оскільки відсоток реалізації продукції населенням коливається у межах лише 5,2–6,8%, це означає, що понад 94% домашніх яєць споживаються безпосередньо виробниками.

Відтак, приватний сектор не створює реального конкурентного тиску на агрохолдинги у мережевому ритейлі чи промисловому каналі збуту. Це позбавляє ринок природного механізму стримування цін: великі виробники можуть підвищувати вартість продукції, розуміючи, що споживач у містах не має доступу до альтернативної пропозиції з боку домогосподарств.

Основними суб'єктами, що визначають умови обігу товару на загальнодержавному рівні, виступають три бізнес-групи, сукупна частка яких зросла з 48,3% у 2016 році до понад 60% у 2020 році. Найбільш агресивну стратегію розширення продемонструвала Група компаній «Авангард». За досліджуваний період її присутність на ринку зросла майже втричі: з 14,6% до 39,93%. Таке зміцнення позицій дозволило компанії подолати встановлений законом 35-відсотковий поріг, що формально вказує на набуття нею ознак монопольного (домінуючого) становища. Важливо підкреслити, що це зростання відбулося не лише за рахунок органічного розвитку, а й через залучення до виробничого циклу

активів сторонніх підприємств (зокрема філій «Баришівська» та «Броварська»), що дозволило додатково акумулювати значні обсяги продукції.

Натомість інші великі гравці демонстрували стабільність або навіть скорочення своєї присутності. Зокрема, Група «Ovostar Union» упродовж усього періоду утримувала частку в діапазоні 11–13%, фокусуючись на преміальних сегментах фасованого яйця. Водночас Група «Інтер-Агросистеми», яка у 2016 році була лідером із часткою 19,7%, до кінця 2020 року суттєво послабила свої позиції та скоротила присутність до 7,6%, що детально відображено в показниках часток усіх учасників ринку у додатку А. Процес поступової концентрації ринку за 2016, 2018 та 2020 роки наочно ілюструють рисунки 2.2, 2.3 та 2.4 відповідно.

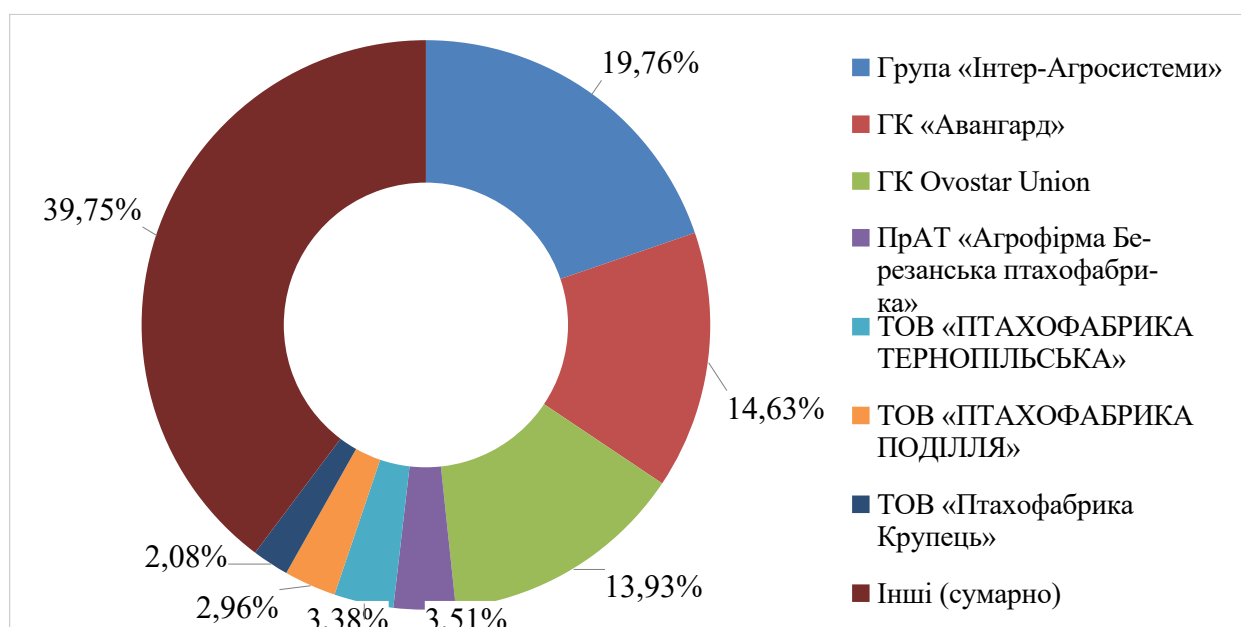

Рисунок 2.2 – Розподіл часток на ринку первинної реалізації яєць курячих у шкарлупі 2016 р.

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 61]

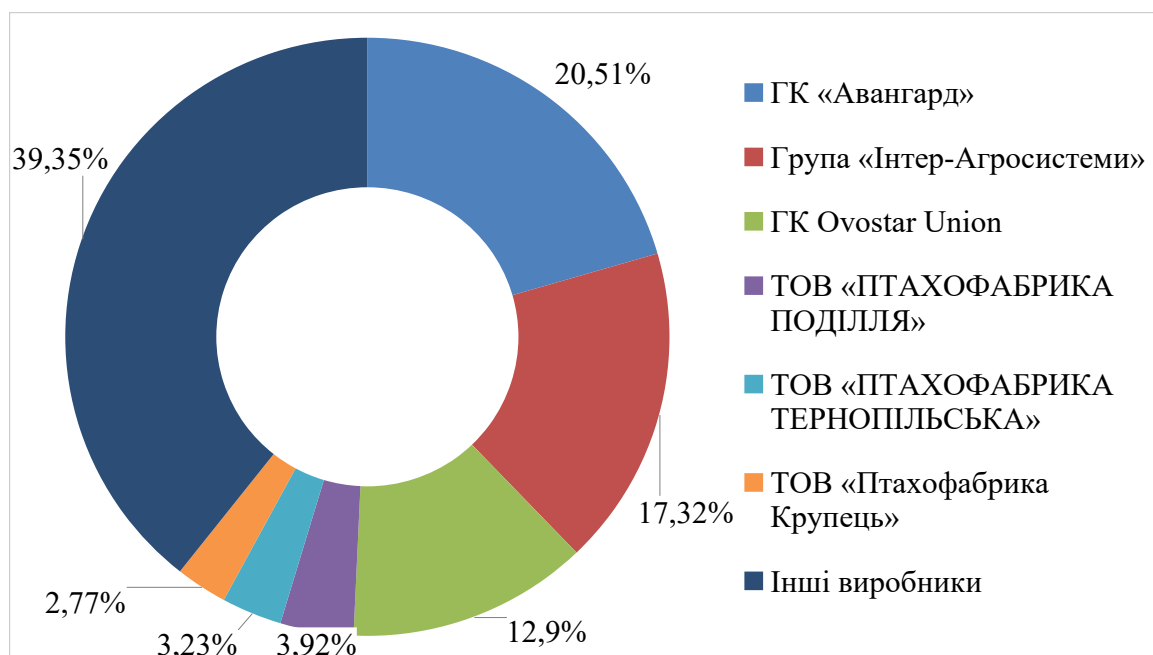

Рисунок 2.3 – Розподіл часток на ринку первинної реалізації яєць курячих у шкарлупі 2018 р.

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 62]

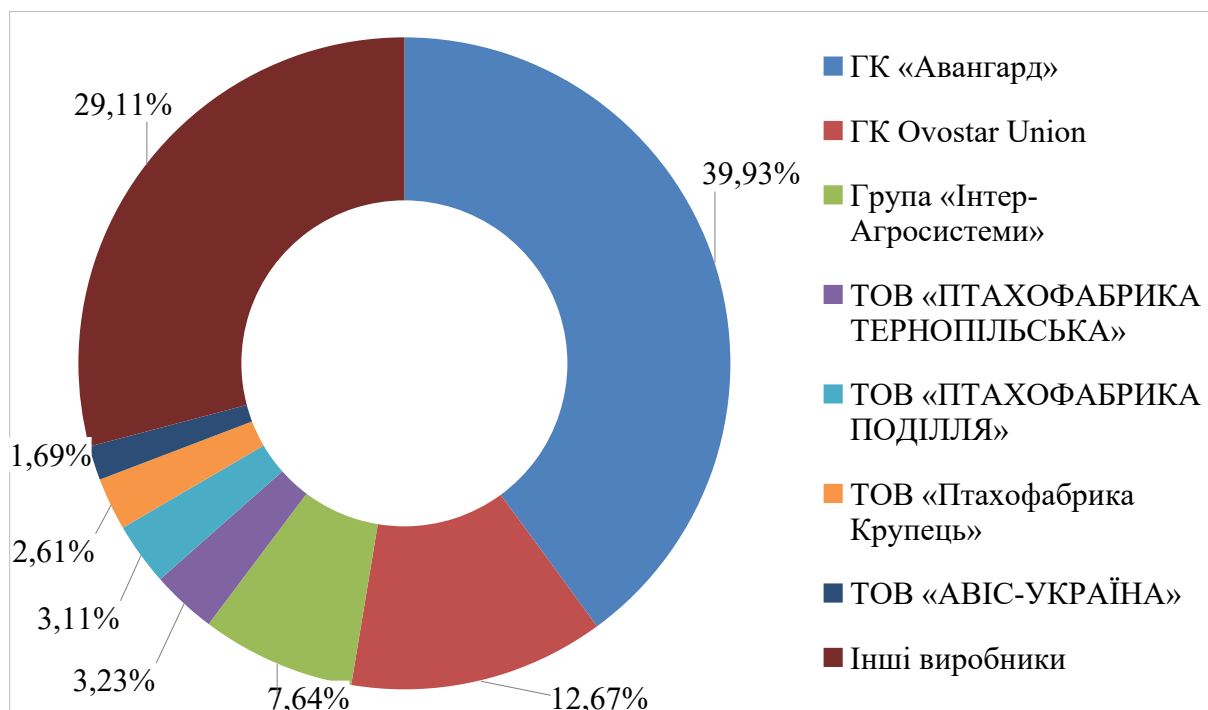

Рисунок 2.4 – Розподіл часток на ринку первинної реалізації яєць курячих у шкарлупі 2020 р.

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 62]

Решта виробників, кількість яких перевищує 800 суб'єктів, мають частки менше 2–3% кожен і здійснюють переважно локальний вплив, не маючи можливості реально конкурувати з вертикально інтегрованими холдингами у загальнонаціональних каналах збуту.

Така структурна трансформація призвела до того, що ринок перестав бути саморегульованим за рахунок інтенсивної конкуренції. Посилення ролі одного домінуючого гравця на фоні послаблення позицій або виходу з ринку менших виробників створило передумови для більш жорсткого цінового контролю та необхідності постійного моніторингу з боку антимонопольних органів, особливо в періоди сезонних коливань попиту.

Динаміка індексу ринкової концентрації (ННІ) на ринку яєць курячих у 2016–2020 рр. наведена у таблиці 2.3, дозволяє відстежити динаміку монополізації галузі.

Таблиця 2.3 – Динаміка індексу ринкової концентрації (ННІ) на ринку яєць курячих у 2016–2020 рр.

Рік	Значення індексу ННІ	Рівень концентрації ринку
2016	845	Неконцентрований
2017	1036	Помірно концентрований
2018	925	Неконцентрований
2019	1108	Помірно концентрований
2020	1844	Помірно концентрований (на межі з високим)

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 64]

Якщо у 2016 та 2018 роках ринок оцінювався як неконцентрований та інтенсивно конкурентний (значення ННІ становило 845 та 925 відповідно), то вже у 2020 році цей індекс різко зріс до 1844, що наблизило його до категорії помірно концентрованих ринків. Такий стрибок обумовлений суттєвим перерозподілом часток між ключовими промисловими групами. Зміна рівня концентрації Герфіндала-Гіршмана (ННІ) на ринку курячих яєць у 2016–2020 рр. наведено на рисунку 2.5.

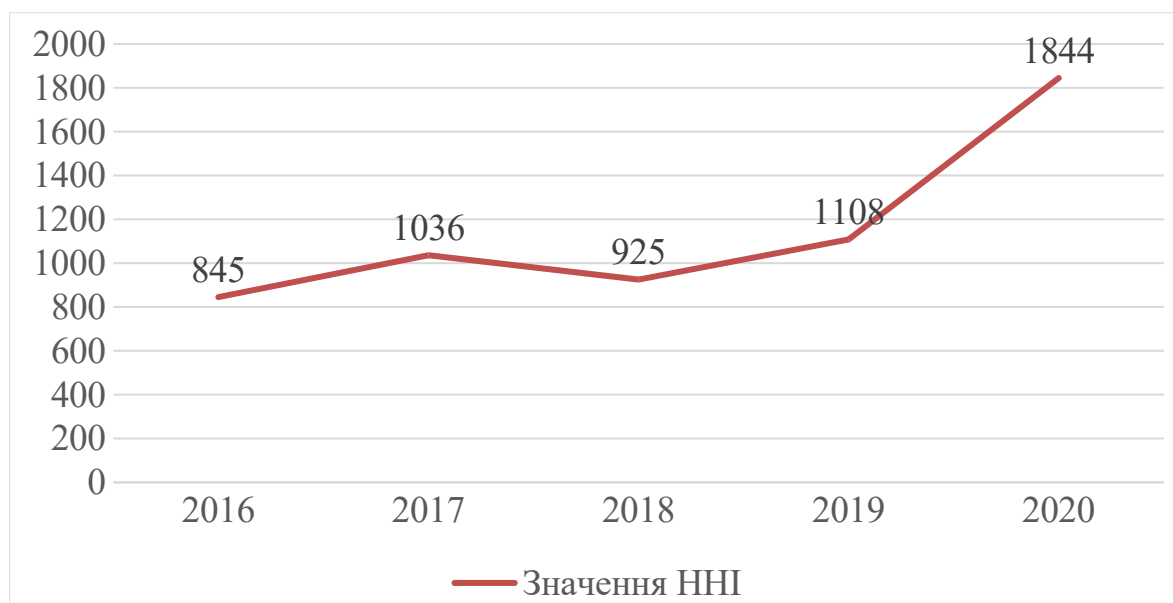

Рисунок 2.5 – Зміна рівня концентрації Герфіндаля-Гіршмана (ННІ) на ринку курячих яєць у 2016–2020 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [20 с. 64]

Хоча індекс формально не перетнув межу у 2000 одиниць, його наближення до цього порогу свідчить про перехід ринку до олігопольної структури, що створює передумови для антиконкурентних узгоджених дій.

Підсумовуючи дослідження стану конкурентного середовища на загальнодержавному ринку яєць курячих у шкарлупі, можна констатувати завершення етапу інтенсивної конкуренції та перехід ринку до стану високої концентрації з ознаками індивідуального домінування. Проведені розрахунки свідчать, що подолання Групою компаній «Авангард» 35-відсоткового порогу ринкової присутності (39,93% у 2020 році) на фоні різкого зростання індексу ННІ до 1844 пунктів формально підтверджує набуття цим суб'єктом ознак монопольного становища.

Виявлені високі бар'єри входження від значної капіталомісткості виробництва до жорстких вимог щодо сертифікації за стандартами НАССР фактично консервують існуючу структуру ринку, унеможливлюючи появу нових потужних гравців, здатних чинити реальний конкурентний тиск на лідерів. Водночас обмежена врівноважуюча влада роздрібних мереж не дозволяє ринку

самостійно стримувати цінові коливання, що створює об'єктивні передумови для зловживань ринковою владою.

Така трансформація ринкової структури вимагає від АМКУ активного правозастосування та превентивного контролю.

2.2. Аналіз правозастосовної діяльності та процедур розслідування порушень антимонопольного законодавства в агропромисловому комплексі України

АПК входить до трійки найбільш пріоритетних сфер діяльності Комітету, поряд із паливно-енергетичним комплексом та фармацевтичними ринками. Це обумовлено високою соціальною значущістю продовольчих ринків та значною часткою аграрного сектору у ВВП України.

Правозастосовна практика останніх років свідчить про сталу структуру типових порушень в АПК. Найбільшу загрозу для ринку становлять:

- антиконкурентні узгоджені дії: створення картелів та цінові змови, які найчастіше фіксуються на ринках яєць курячих, цукру та соняшникової олії;
- зловживання монопольним становищем: безпідставні відмови у реалізації або встановлення дискримінаційних цін (характерно для ринків мінеральних добрив та послуг елеваторів);
- недобросовісна конкуренція: введення споживачів в оману шляхом фальсифікації продукції (наприклад, масові випадки реалізації спредів під виглядом солодковершкового масла).

Процедура розслідування порушень чітко регламентована Порядком розгляду АМКУ та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції [15]. Алгоритм розслідування включає такі етапи:

- подання заяви та її попередній розгляд протягом 60 днів (з можливістю продовження ще на 60 днів) для виявлення ознак порушення або прийняття розпорядження про початок справи за власною ініціативою органів Комітету;

- офіційний початок розгляду справи шляхом прийняття відповідного розпорядження та обов'язкове повідомлення відповідача й заявника про цей захід;
- збирання та аналіз доказів, що включає надсилання вимог про надання інформації, проведення перевірок суб'єктів господарювання, огляд приміщень та залучення експертів для з'ясування обставин;
- підготовка та надсилання сторонам подання з попередніми висновками не пізніше ніж за десять днів до прийняття рішення для надання ними заперечень чи пояснень;
- проведення за потреби слухань у справі до моменту прийняття рішення по суті для встановлення фактичних обставин та заслуховування усних пояснень учасників;
- прийняття органом Комітету остаточного рішення по суті справи, яке містить мотиви, встановлені обставини та визначені санкції або зобов'язання для порушника;
- перевірка та перегляд прийнятого рішення за заявою осіб, які брали участь у справі, або за власною ініціативою органів Комітету у разі виявлення нових обставин [15].

В умовах високого ступеня прихованості антиконкурентних змов у секторі АПК, одним із найефективніших інструментів збору доказів є проведення раптових перевірок та огляду приміщень. Процедурний алгоритм їх здійснення, згідно з Розпорядження АМКУ від 19 квітня 1994 року № 5, передбачає таку послідовність дій:

- отримання судового рішення: проведення огляду приміщень, вилучення чи накладення арешту на майно та носії інформації здійснюється виключно на підставі відповідного рішення господарського суду;
- забезпечення раптовості доступу: уповноважені особи Комітету мають право розпочинати перевірку без попереднього направлення розпорядження про початок справи (протягом 20 робочих днів з моменту його видання), щоб запобігти прихованню або знищенню доказів відповідачем;

- фіксація та вилучення доказів: під час перевірки працівники АМКУ проводять огляд виробничих потужностей, систем електронних комунікацій та місць зберігання інформації, здійснюючи при цьому фотозйомку, аудіо- та відеозапис;
- опломбування та опечатування: у разі потреби органи Комітету можуть опломбовувати приміщення, сейфи або комп'ютерну техніку для збереження цілісності джерел доказів до завершення процесуальних дій;
- складання акта фіксації: за результатами збору доказів складається акт, у якому зазначається перелік усіх вилучених документів, електронних копій та відеозаписів, що стають невід'ємною частиною матеріалів справи [15].

Особлива складність таких заходів у агропромисловій сфері полягає в тому, що виробничі активи часто територіально розсосереджені. Це вимагає від АМКУ координації одночасних перевірок у різних регіонах, що технічно забезпечується залученням фахівців міжобласних територіальних відділень за місцем знаходження об'єктів.

Аналіз правозастосовної діяльності підтверджує системний характер протидії з боку суб'єктів господарювання в АПК проведенню контрольних заходів [15 с. 25]. Згідно з положеннями Розпорядження № 5 та статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», недопуск працівників Комітету до перевірок, розпломбування опечатаних приміщень або систем електронних комунікацій є самостійними правопорушеннями, за які передбачено накладення штрафних санкцій [15]. Статистичні дані звітності АМКУ за 2024–2025 роки фіксують зростання кількості справ, відкритих саме за фактами створення перешкод у проведенні розслідувань [17 с. 12; 18 с. 26]. Така стратегія поведінки великих агрохолдингів виступає процедурним інструментом для штучного сповільнення збору доказової бази, що в умовах тривалих судових оскаржень (близько 50% від усіх рішень) дозволяє суб'єктам господарювання легально відтерміновувати виконання основних рішень та мінімізувати реальний вплив санкцій на ринкову кон'юнктуру [18 с. 27]. Зокрема, при накладенні у 2025 році штрафів на суму 5,86 млрд грн, до бюджету було фактично стягнуто лише 538 млн

грн (9,2%), що підтверджує проблему низької результативності санкційних механізмів [18 с. 26].

Головна складність розслідувань в АПК полягає у необхідності чіткого розмежування фактів антиконкурентних узгоджених дій і об'єктивно зумовленої паралельної поведінки суб'єктів господарювання. Виробники часто виправдовують синхронне підвищення цін об'єктивними макроекономічними чинниками: сезонністю, зростанням вартості енергоносіїв чи комбікормів. Для спростування таких аргументів АМКУ здійснює крос-перевірку даних, взаємодіючи з реєстрами Державної податкової служби та Державної митної служби для відстеження реальних ланцюжків доданої вартості [18].

Таким чином, аналіз правозастосовної практики АМКУ в АПК свідчить про високий ступінь процесуальної складності розслідувань. Незважаючи на наявність потужних інструментів збору доказів, таких як проведення перевірок та оглядів приміщень, реальна ефективність антимонопольного регулювання суттєво обмежується системним спротивом з боку великих суб'єктів господарювання. Затримка фактичного виконання рішень, зумовлена тривалими судовими оскарженнями та низьким рівнем фактичного стягнення штрафів, вимагає вдосконалення процедур збору доказів та посилення взаємодії АМКУ з іншими державними органами для оперативного виявлення прихованих антиконкурентних узгоджених дій.

2.3. Контроль за концентраціями суб'єктів господарювання на ринках АПК як інструмент запобігання монополізації в Україні (на прикладі загальнодержавного ринку яєць курячих у шкарлупі)

В умовах ринкової трансформації АПК України контроль за концентраціями суб'єктів господарювання стає критично важливим механізмом підтримки добросовісної конкуренції. АПК є стратегічно важливою галуззю, де надмірна концентрація ринкової влади в руках окремих холдингів може призвести до витіснення малого та середнього бізнесу та диктату цін на соціально значущі

продукти харчування. Державне регулювання у цій сфері спрямоване на те, щоб запобігти створенню монопольних структур ще на етапі їхнього формування, оскільки контроль за вже існуючим монополістом є значно складнішим і менш ефективним процесом.

Відповідно до чинного законодавства про захист економічної конкуренції, будь-яка значна зміна структури контролю над активами, що дозволяє суб'єкту господарювання посилити свій вплив на ринку, потребує попереднього аналізу та дозволу з боку АМКУ. Проте на практиці часто спостерігаються спроби «прихованої концентрації», коли розширення ринкової присутності відбувається через складні юридичні схеми, такі як оренда активів без офіційного оформлення злиття. Це створює ілюзію низької ринкової концентрації, хоча фактично управління потужностями зосереджується в межах однієї групи.

Найбільш резонансним прикладом останніх років, що ілюструє важливість превентивного контролю в АПК, став розгляд справи Групи компаній «Авангард» на ринку курячих яєць. Розгляд справи № 126-26.13/153-21 виявив системне ігнорування вимог щодо отримання дозволів на концентрацію, що призвело до стрімкого нарощування ринкової частки суб'єкта до показників, які перевищують поріг монополізації. Детальний аналіз цього випадку дозволяє розкрити інструментарій АМКУ щодо виявлення несанкціонованих об'єднань та механізми притягнення порушників до відповідальності задля стабілізації конкурентного середовища.

У 2021 році АМКУ завершив розслідування щодо низки концентрацій, здійснених групою компаній «Авангард» (ТОВ «-ТРЕЙД АГРО-», ТОВ «НЕВГОДІВСЬКЕ», ТОВ «СНОВИЧ», ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ МОЛОКО», ПП «МЕНСЬКЕ-АГРО» та ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС») сукупно вчинили 18 порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрацій шляхом набуття права користування (оренди / суборенди) активами дев'яти птахофабрик які належать: ПрАТ «ВІДРАДНЕНСЬКЕ»; ТОВ «ІНВЕСТИЦІЙНА КОМПАНІЯ «АГРОСОЮЗ-РП»; ПП «Золотоніська птахофабрика»; ПрАТ «АГРОФІРМА БЕРЕЗАНСЬКА ПТАХОФАБРИКА»; ТОВ

«ПТАХОФАБРИКА КИЇВСЬКА»; ТОВ «Старовірівський птахокомплекс» без отримання відповідного дозволу органів АМКУ, що призвело до нарощування частки Групою компаній «Авангард» на внутрішньому ринку України шляхом збільшення обсягів виробництва та реалізації яєць курячих у шкарлупі.

Такі дії класифікуються як порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а саме пункту 12 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визнаються як концентрація без дозволу [7].

Підставою для відкриття справи та передумовами концентрації стало те, що група компаній «Авангард» у період 2016-2018 років займала позицію одного з найбільших виробників та реалізаторів курячих яєць на ринку України. Ключовою ланкою холдингу, через яку реалізовувалася стратегія розширення, є ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС».

Протягом 2018-2019 років за рішенням власника компанія «Авангард» значно розширила свою мережу, створивши шість нових філій. У 2018 році: «Городищенська», «Запорізька», «Старовірівська» та «Черкаська». У 2019 році: «Броварська» та «Баришівська».

Це розширення відбулося шляхом отримання у користування рухомого та нерухомого майна шести великих об'єктів птахівництва, що дозволило холдингу інтегрувати їх у свій виробничий цикл.

Механізм розширення ринкового впливу Групи компаній «Авангард» базувався на дворівневій системі переуступки прав користування виробничими потужностями. Ця схема дозволяла фактичному вигодонабувачу ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС» інтегрувати нові активи у свій виробничий цикл, формально залишаючись суборендарем.

Детальна структура реалізації цієї стратегії за об'єктами виглядала наступним чином:

1. Об'єкт 1. ПрАТ «ВІДРАДНЕНСЬКЕ»: активи були передані в оренду ТОВ «-ТРЕЙД АГРО-» 16.02.2018, а вже 01.03.2018 вони надійшли у суборенду до ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС».

2. Об'єкт 2. ТОВ «ІК «АГРОСОЮЗ-РП»: три виробничих комплекси спочатку орендувало ТОВ «НЕВГОДІВСЬКЕ» (15.02.2018), після чого 01.03.2018 право користування було передано ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС».

3. Об'єкт 3. ПП «Золотоніська птахофабрика»: орендарем виступило СТОВ «СНОВИЧ» (21.02.2018), яке того ж дня (01.03.2018, за актом прийому-передачі) передало потужності в суборенду ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС».

4. Об'єкт 4. СТОВ «Старовірівський птахокомплекс»: комплекс був орендований ПП «МЕНСЬКЕ-АГРО» 19.02.2018 та переданий суборендарю ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС» 01.03.2018.

5. Об'єкт 5. ПрАТ «АГРОФІРМА БЕРЕЗАНСЬКА ПТАХОФАБРИКА»: операція була здійснена протягом одного дня 31.01.2019 активи орендувало ТОВ «ТД МОЛОКО» і одразу передало їх у суборенду ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС».

6. Об'єкт 6. ТОВ «ПТАХОФАБРИКА КИЇВСЬКА»: аналогічно, 31.01.2019 СТОВ «СНОВИЧ» оформило оренду двох виробничих комплексів та того ж дня передало їх у суборенду ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС».

Особливістю даної схеми було те, що посередники (Орендарі) фактично не здійснювали господарської діяльності на цих об'єктах, пояснюючи передачу активів у суборенду «зміною концепції бізнесу» або «скрутним фінансовим становищем». Водночас ПНВК «ІНТЕРБІЗНЕС» розпочинала виробництво продукції на орендованих птахофабриках миттєво, що підтверджувало системний характер підготовки цих концентрацій в межах єдиного суб'єкта господарювання.

Комітет провів дослідження цих операцій на предмет їхньої відповідності законодавству про захист економічної конкуренції, оскільки таке масштабування активів в межах одного холдингу потребувало правової оцінки.

Обсяги виробництва яєць курячих протягом 2016-2020 років, за інформацією Державної служби статистики України [21], наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Виробництво яєць протягом 2016 – 2020 років

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Господарства усіх категорій, тис. шт.	15 100 400,0	15 505 800,0	16 138 500,0	16 677 500,0	16 167 200,0

Господарства населення, тис. шт.	7 032 800,0	7 140 600,0	7 238 100,0	7 319 900,0	7 253 700,0
Сільськогосподарські підприємства:					
всього від птиці свійської, тис. шт.	8 067 600,0	8 365 300,0	8 900 400,0	9 357 600,0	8 913 500,0
у т. ч. від курей-несучок, тис. шт.	7 989 600,0	8 284 600,0	8 735 900,0	9 198 400,0	8 783 200,0

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 35]

Аналіз загальних показників галузі свідчить, що впродовж 2016 - 2020 років сукупний обсяг отриманих яєць від усіх видів птиці господарствами всіх категорій в Україні становив 79 589 400,0 тис. шт. Однак для забезпечення точності дослідження було виокремлено сегмент виробництва яєць саме від курей-несучок. За розрахунками, сумарний обсяг цього сегмента за п'ятирічний період склав 42 991 700,0 тис. шт.

При формуванні показників загального обсягу товарного ринку було застосовано комплексний методологічний підхід, який дозволив виокремити реальний обсяг продукції у вільному обігу. Зокрема, відповідно до положень статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», із загальної бази обчислень було виключено обсяги сировини, що постачалася для подальшого виготовлення яєчних продуктів у межах єдиних суб'єктів господарювання, оскільки такі внутрішні операції не є частиною ринкового обороту, а продукція не потрапляє у вільний обіг на внутрішньому ринку.

Поряд із цим, під час розслідування було враховано незначні обсяги продукції, виготовленої на умовах використання давальницької сировини між незалежними гравцями ринку.

Розрахунок показників зовнішньої торгівлі АМКУ базувався на офіційній звітності Державної служби статистики (ДССУ) та Державної податкової служби України (ДПС). Це дозволило точно визначити обсяги виробництва, експорту та імпорту яєць курячих, які наведені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Обсяги виробництва, експорту та імпорту яєць курячих у шкарлупі протягом 2016 – 2020 років

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
----------	---------	---------	---------	---------	---------

Виробництво (кури- несучки), тис. шт.	7 989 600,00	8 284 600,00	8 735 900,00	9 198 400,00	8 783 200,00
Експорт, тис. шт.	855 547,00	1 488 116,00	1 788 200,00	2 271 829,00	1 766 382,30
Частка експорту, %	10,71	17,96	20,47	24,69	20,11
Імпорт, тис. шт.	1 188,00	684,00	604,80	946,8	806,4
Частка імпорту, %	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 35]

Для розрахунку місткості ринку первинної реалізації яєць курячих використовувався балансовий підхід. За основу бралися показники валового виробництва сільськогосподарських підприємств, від яких віднімали обсяги експорту та продукції, реалізованої переробним суб'єктам у межах однієї групи контролю [7 ст. 1]. До одержаного результату додавався обсяг імпортованого товару. Такий метод дозволив АМКУ визначити реальну кількість продукції, що надходила у вільний обіг на внутрішній ринок України, як це продемонстровано в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Розрахунок максимально можливого обсягу реалізації яєць курячих виробниками (сільськогосподарськими підприємствами)

Складові розрахунку	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Обсяг виробництва в Україні, тис. шт.	7 989 600,00	8 284 600,00	8 735 900,00	9 198 400,00	8 783 200,00
Обсяг експорту, тис. шт.	855 547,00	1 488 116,00	1 788 200,00	2 271 829,00	1 766 382,30
Обсяг імпорту, тис. шт.	1 188,00	684,00	604,80	946,8	806,4
Місткість ринку, тис. шт.	5 489 089,30	5 714 399,70	5 634 740,54	5 582 530,56	5 962 272,81

Джерело: адаптовано автором за даними [20 с. 37]

Таким чином, максимально можливий обсяг загальнодержавного ринку первинної реалізації яєць курячих у 2016 році становив 5 489 089,30 тис. шт., у 2017 році 5 714 399,70 тис. шт., у 2018 році 5 634 740,54 тис. шт., у 2019 році 5 582 530,56 тис. шт., у 2020 році 5 962 272,81 тис. шт.

Для оцінки рівня концентрації у секторі промислового виробництва яєць необхідно проаналізувати динаміку виробничих потужностей ГК «Авангард». Нижче у таблиці 2.7. наведено зіставлення обсягів випуску продукції ГК

«Авангард» із сукупними показниками сільськогосподарських підприємств України, що дозволяє визначити динаміку зміни впливу холдингу на галузь протягом 2016-2020 років.

Таблиця 2.7 – Виробничі показники ГК «Авангард» у структурі ринку 2016-2020 рр.

Рік	Всього по підприємствах України, тис. шт.	Вироблено ГК «Авангард», тис. шт.	Частка ГК «Авангард», % +1
2016	7 989 600,0	2 182 758,72	27,32
2017	8 284 600,0	2 399 220,16	28,96
2018	8 735 900,0	2 557 861,52	29,28
2019	9 198 400,0	3 517 592,01	38,24
2020	8 783 200,0	3 464 934,34	39,45

Джерело: розроблено автором за даними [20 с. 45]

Відповідно до алгоритму обчислення часток суб'єктів господарювання, ринкова присутність ГК «Авангард» на загальнодержавному ринку первинної реалізації яєць курячих у шкарлупі за досліджуваний період розподілилася таким чином, що детальний аналіз показників до та після набуття права користування Об'єктами 1–6 систематизовано в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Частка ГК «Авангард» на ринку первинної реалізації яєць курячих у шкарлупі до і після набуття права користування Об'єктами 1-6

Етап	Рік	Ринкова частка, %
До набуття права користування	2016	14,63
	2017	21,20
	2018	20,51
Після набуття права користування	2019	28,13
	2020	39,93

Джерело: розроблено автором за даними [20 с. 45]

Аналіз даних таблиці 2.8 дозволяє зробити висновок про суттєву трансформацію ринкової структури внаслідок здійсненої концентрації. Основні результати спостережень свідчать про те, що до моменту набуття права

користування новими активами (2016-2018 рр.) ринкова частка ГК «Авангард» була порівняно стабільною і не перевищувала 21,20%, що відповідало стану помірної ринкової влади.

Після залучення об'єктів 1-6 у 2019-2020 рр. спостерігається стрімке нарощування присутності холдингу на ринку. Показник зріс із 20,51% у 2018 році до 39,93% у 2020 році, тобто фактично подвоївся за два роки.

У 2020 році частка холдингу перетнула граничну межу в 35%, встановлену статтею 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції». Це дає підстави стверджувати про набуття групою ознак монопольного (домінуючого) становища на загальнодержавному ринку первинної реалізації яєць курячих у шкарлупі.

За результатами комплексного розслідування та враховуючи системний характер правопорушень, АМКУ ухвалив Рішення від 29.12.2021 № 724-р. За здійснення 18 концентрацій без отримання необхідних дозволів регулятора, що призвело до фактичного встановлення контролю над стратегічними виробничими потужностями галузі, на суб'єктів господарювання, які входять до Групи компаній «Авангард», було накладено штраф у загальному розмірі 10 710 000 гривень.

Дане розслідування стало прецедентом у правозастосовній практиці АМКУ, підтвердивши, що державний контроль за концентраціями в АПК є не лише формальною процедурою, а реальним способом обмеження стратегій надмірного розширення великих агрохолдингів.

Накладення багатомільйонних фінансових санкцій за використання схем набуття контролю через оренду активів слугує важливим запобіжником проти подальшої монополізації ринків стратегічно важливих продовольчих товарів. Це дозволяє зберегти баланс на ринку, де ефективність досягається виключно завдяки інноваціям, що виключає нечесні поглинання та штучне розширення присутності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

3.1. Адаптація нормативно-правового регулювання та гармонізація з антимонопольними стандартами ЄС

Удосконалення діяльності АМКУ на сучасному етапі є критично важливою умовою для створення прозорого та конкурентного ринкового середовища, що відповідає зобов'язанням України в межах Угоди про асоціацію з ЄС [1]. Процес реформування охоплює як фундаментальні зміни у нормативно-правовому регулюванні, так і оптимізацію процесуальних аспектів взаємодії зі стейкхолдерами. Головною метою цих перетворень є посилення інституційної спроможності Комітету, забезпечення його незалежності та впровадження ефективних механізмів захисту економічної конкуренції, зокрема у стратегічно важливих секторах економіки.

1. Механізми вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності АМКУ.

АМКУ вже розпочав процес гармонізації законодавства про захист економічної конкуренції з найкращими міжнародними практиками. Поточна робота з проектом Європейського Союзу Twinning та іншими міжнародними проектами полягає у реалізації II етапу реформування антимонопольного законодавства.

Ефективний режим боротьби з картелями вимагає співпраці та обміну інформацією з міжнародними партнерами. АМКУ слід впроваджувати найкращі практики, офіційно обмінюватись інформацією між конкурентними відомствами під час розслідування картельних змов та мати можливість брати участь у міжнародному співробітництві у сфері конкурентних розслідувань та судових процесів [36]. Така діяльність має супроводжуватися постійною розробкою рекомендаційних роз'яснень або методичних рекомендацій, направлених на

підвищення обізнаності про можливі порушення законодавства про захист економічної конкуренції та санкції, які можуть застосовуватися за них.

Сучасні міжнародні тенденції у сфері конкуренції спрямовані на більшу прозорість щодо пріоритетів правозастосування національних конкурентних відомств. Це часто включає в себе проведення таких заходів як круглі столи з провідними правниками та державними службовцями, інформування громадськості та публікацію публічних річних планів з викладенням стратегічних цілей відомства. Проведення подібних адвокаційних заходів та чітке інформування про усі напрями роботи АМКУ сприятиме поширенню знань про вимоги конкурентного законодавства та підвищенню культури конкурентної боротьби та її забезпечення на всіх рівнях.

Особливо ефективним для посилення інституційної спроможності АМКУ в боротьбі з порушниками законодавства про захист економічної конкуренції є удосконалення діючого законодавства шляхом імплементації норм Директиви Європейського Союзу про недобросовісні торговельні практики у відносинах між компаніями в ланцюгах постачання сільськогосподарських і харчових продуктів (Directive on unfair trading practices in business-to-business relationships in the agricultural and food supply chain) [39].

Згадана директива є важливою з точки зору законодавства про захист економічної конкуренції, оскільки вміщує в себе перелік недобросовісних торговельних практик, заборонених у відносинах між компаніями в ланцюгах постачання сільськогосподарських і харчових продуктів, таких як зниження ціни закупівлі, вимагання відшкодування збитків, пов'язаних з втратою або пошкодженням товару, зміну умов оплати за товар чи відстрочення оплати за товари, зміну умов поставки товару та інших. Також вона передбачає захист виробників, постачальників та інших учасників ринку, задіяних на кожній з ланок обороту товару недобросовісних торговельних практик та забезпечення справедливої конкуренції на ринку.

Інтеграція положень Директиви ЄС про недобросовісні торговельні практики в законодавство України може стати рушійною силою для розв'язання

проблемних питань, що полягають у захисті інтересів українських виробників та постачальників від недобросовісних торговельних практик, які набувають дедалі більшого розповсюдження у відносинах, зокрема з торгівельними мережами.

Наступним кроком гармонізації має стати перехід від формального стандарту доведення до європейського економічно-орієнтованого стандарту. Це передбачає глибоку оцінку того, чи дійсно узгоджена поведінка усунула «конкурентну невизначеність» на ринку, враховуючи індивідуальну роль кожного учасника у порушенні [37 с. 95].

АМКУ хоча й має у своєму розпорядженні інструменти та повноваження для якісної реалізації конкурентної політики, проте, наразі в Україні здійснюється масштабне реформування законодавства про захист економічної конкуренції, та вдосконалення діяльності АМКУ, яке має на меті підвищення ефективності системи розвитку та захисту економічної конкуренції, вдосконалення державної політики у сфері захисту економічної конкуренції, посилення інституційної спроможності Комітету.

Датою виконання першого етапу реформування АМКУ та конкурентного законодавства країни можна вважати 9 серпня 2023 року, коли Верховна Рада України ухвалила у другому читанні та в цілому проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України».

Наступним значним етапом реформування АМКУ та конкурентного законодавства є необхідність реалізації зобов'язань України перед Міжнародним валютним фондом які стосуються посилення незалежності регулятора.

2. Удосконалення взаємодії зі стейкхолдерами:

- запровадження інституту «усних пояснень»: це дозволить оперативно отримувати уточнюючу інформацію від менеджменту компаній, скорочуючи час на тривале офіційне листування та пришвидшуючи процес збору доказів.

- встановлення чітких строків для надання заперечень (не менше 30 днів): такий крок забезпечить належний захист процесуальних прав суб'єктів господарювання, даючи їм реальну можливість підготувати обґрунтовану відповідь

на попередні висновки Комітету.

– проведення обов’язкових консультацій щодо зобов’язань при концентраціях: перехід від формального контролю до конструктивного діалогу дозволить знаходити компромісні рішення (наприклад, поведінкові умови), які дозволять бізнесу розвиватися, не шкодячи при цьому конкуренції на ринку.

3.2. Удосконалення механізму дослідження впливу прийнятих антимонопольним комітетом рішень на функціонування товарних ринків

Ефективність антимонопольного регулювання визначається реальним впливом рішень на ринкове середовище. Для товарних ринків АПК, де попит є високим, а пропозиція часто залежить від обмеженого кола гравців, важливо розуміти, як дії регулятора змінюють умови конкуренції та ціноутворення.

Оцінка результативності діяльності АМКУ базується на Порядку розрахунку економічного ефекту від заходів з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції № 105-ОД від 11.12.2024 р. [13], що відповідає міжнародним стандартам ОЕСР та принципам адвокатування конкуренції. Такий підхід дозволяє оцінити наслідки рішень АМКУ, наскільки ефективно рішення Комітету вплинули на ринок.

У контексті дослідження товарних ринків економічний ефект слід розглядати як грошовий вимір позитивних змін у суспільному добробуті. Такі зміни досягаються через відновлення конкурентних умов або недопущення монополізації. Зокрема, кількісному вимірюванню підлягають:

- динаміка стримування необґрунтованого зростання цін внаслідок припинення антиконкурентних дій;
- рівень мінімізації фактичних втрат покупців та кінцевих споживачів;
- ефективність усунення бар’єрів для доступу на ринок, що перешкоджали його нормальному функціонуванню.

Важливо акцентувати, що економічний ефект визнається за фактом реального припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції через застосування заходів АМКУ [13].

Результативність рішень Комітету оцінюється через розрахунок економічного ефекту. У разі фактичного зниження ціни (тарифу, розцінки) він визначається за формулою (3.1) як різниця між ціною до та після припинення порушення, помножена на обсяг реалізації:

$$E = (P_1 - P_2) \times Q, \quad (3.1)$$

де:

E – економічний ефект;

P_1 – ціна до припинення порушення, грн;

P_2 – ціна після припинення порушення (може визначатися як середньозважена ціна звітного місяця), грн;

Q – обсяг реалізованого товару (в натуральному вимірі) протягом періоду, за який подається інформація про розмір економічного ефекту, але не більше одного року.

Іншим важливим інструментом оцінки є розрахунок запобігання втратам споживачів. Цей метод застосовується, коли завдяки діям Комітету було скасовано необґрунтовані додаткові платежі (наприклад, за послуги, що вже враховані в основному тарифі). Економічний ефект у такому випадку визначається за формулою (3.2):

$$E = C \times Q, \quad (3.2)$$

де:

E – економічний ефект;

C – розмір витрат (втрат) на одиницю цільового товару, грн;

Q – обсяг реалізованого товару (в натуральному вимірі) протягом періоду, за який подається інформація про розмір економічного ефекту, але не більше одного року.

Окремим показником результативності є сума коштів, повернутих безпосередньо споживачам у разі надання неякісних товарів чи послуг. Якщо після

втручання Комітету суб'єкт господарювання провів перерахунок і виплатив компенсацію покупцям, економічний ефект визначається за формулою (3.3):

$$E = C, \quad (3.3)$$

де:

C – сума коштів, яку було перераховано й повернено покупцям та/або споживачам за ненадання, надання неякісних, не в повному обсязі товарів, робіт, послуг тощо, протягом періоду, за який подається інформація про розмір економічного ефекту, грн.

У випадках припинення АМКУ антиконкурентних узгоджених дій, коли визначити точну зміну ціни складно, економічний ефект розраховується як фіксована частка від загального обсягу ринку за формулою (3.4):

$$E = V \times 10\%, \quad (3.4)$$

де:

V – обсяг ринку (на якому поновлено належні умови конкуренції) протягом періоду, за який подається інформація про розмір економічного ефекту, але не більше одного року, грн.

При оцінці результативності заходів, спрямованих на припинення зловживань монопольним становищем або блокування антиконкурентних дій органів влади, використовується окремий методологічний підхід. Якщо внаслідок втручання Комітету було усунуто бар'єри для входу на ринок або скасовано рішення, що створювали привілеї для окремих суб'єктів, економічний ефект розраховується за формулою (3.5):

$$E = V \times 5\%, \quad (3.5)$$

де:

V – обсяг ринку, на якому поновлено належні умови конкуренції, протягом періоду, за який подається інформація про розмір економічного ефекту (але не більше одного року з дня фактичного поновлення умов конкуренції), грн.

При здійсненні контролю за концентраціями суб'єктів господарювання економічний ефект оцінюється як запобігання потенційній монополізації. Якщо

Комітет забороняє угоду, що могла суттєво обмежити конкуренцію, або накладає на учасників додаткові зобов'язання для збереження ринкового балансу, розрахунок проводиться за формулою (3.6):

$$E = V \times 3\%, \quad (3.6)$$

де:

V – річний обсяг ринку (на якому забезпечено запобігання монополізації чи суттєве обмеження конкуренції) протягом періоду, за який подається інформація про розмір економічного ефекту, грн.

Процедура підтвердження економічного ефекту базується на системі подвійного контролю, де кожен розрахунок проходить через юридичну та економічну перевірку. Структурні підрозділи або територіальні відділення готують пакет документів, що містить опис логіки розрахунку за відповідними формулами та обов'язкові докази фактичного відновлення конкуренції на ринку. Юридичний департамент АМКУ підтверджує, що порушення дійсно було усунуто або виправлено згідно з вимогами, а Управління економічного аналізу перевіряє точність математичних розрахунків. За потреби до аналізу залучають фахівців, які спеціалізуються на конкретних товарних ринках.

Весь процес відбувається у межах чіткого графіка: документи подаються до 10 числа кожного місяця, а остаточний висновок готується до кінця місяця. Якщо підрозділ не надав підтверджень того, що умови на ринку реально покращилися, розрахунок не погоджується. Усі підтверджені дані стають частиною офіційної звітності, яку подають щокварталу наростаючим підсумком. Такий підхід гарантує, що показники ефективності базуються на перевірених фактах поліпшення ситуації на ринку [13].

Удосконалення конкурентної політики у виробничій сфері потребує системної оптимізації механізмів регулювання ринкових процесів.

Підвищення результативності антимонопольного регулювання в АПК потребує доповнення стандартних процедур методиками комплексного стратегічного аналізу та оцінки реального впливу регуляторних рішень на стан

конкурентного середовища. Згідно зі звітними даними за 2024 рік, сумарний економічний ефект від діяльності регулятора оцінювався у 6,3 млрд грн, проте наявна методика розрахунку, що базується на фіксованому коефіцієнті у 5% від обсягу відповідного ринку, піддається обґрунтованій критиці Рахункової палати України, зокрема у рішенні від 22 липня 2025 року № 18-2, де наголошено на її невідповідності міжнародним стандартам ОЕСР, через відсутність наукового підґрунтя. Такий спрощений підхід не враховує структурні трансформації ринку після втручання Комітету, тому доцільним є впровадження диференційованої методики, заснованої на порівняльному аналізі цінових показників у періоди до та після припинення зловживання.

Щоб розрахувати реальний економічний ефект від втручання регулятора недостатньо застосовувати метод простого віднімання нової ціни від попередньої. Необхідно обов'язково брати до уваги зміну ринкових умов, що відбулася паралельно з діями державних органів. Мова йде про коливання вартості сировини, матеріалів, зміну курсів валют та вартості енергоносіїв, які мали б прямий вплив на кінцеву ціну продукту за будь-яких обставин.

Методика диференційованого розрахунку дозволяє виокремити результат регуляторного впливу з-поміж загальних ринкових коливань.

Запропонована нами методика розрахунку економічного ефекту від втручання регулятора (ΔP_{eff}) розраховується за формулою 3.7:

$$\Delta P_{eff} = (P_1 - P_0) - I_{ext} \quad (3.7)$$

де:

P_1 – середня ціна товару після втручання (або під час дії регулювання);

P_0 – базова ціна до втручання;

I_{ext} – індекс впливу зовнішніх факторів (коригуючий коефіцієнт).

Для розрахунку індекс впливу зовнішніх факторів пропонуємо розраховувати цей показник за формулою (3.8) через зміну вартості основних складників собівартості:

$$I_{ext} = \Delta C_{raw} \cdot w_1 + \Delta C_{res} \cdot w_2 + \Delta Inf \quad (3.8)$$

де:

ΔC_{raw} – зміна вартості основної сировини та матеріалів;

ΔC_{res} – зміна вартості енергоносіїв та інших критичних ресурсів;

w – питома вага відповідних витрат у структурі собівартості продукції;

ΔInf – загальний показник інфляції в країні.

Застосування формули (3.7) та (3.8) дозволяє АМКУ показувати реальний економічний ефект для споживачів. Це перетворює антимонопольний контроль на інструмент реального впливу на добробут населення.

Критичною проблемою залишається низька результативність санкційних механізмів, адже у 2025 році з накладених 5,86 млрд грн штрафів до бюджету було фактично стягнуто лише 538 млн грн. Через тривалі судові оскарження, які охоплюють близько 50% від суми всіх накладених санкцій, загальний обсяг несплачених штрафів та пені на кінець 2025 року сягнув 19,8 млрд грн. Для подолання цієї негативної тенденції пропонуємо запровадити індексації сум штрафів відповідно до темпів інфляції для усунення фінансової вигоди від затягування виконання рішень. Запровадження індексації разом із обов'язком покривати судові витрати ставить компанію перед чітким вибором. Суб'єкти господарювання повинні розуміти: стратегія затягування процесу більше не працює на їхню користь, а навпаки щороку лише збільшує розмір штрафу. У результаті сума до сплати зростатиме паралельно з цінами в країні, а додаткові витрати на адвокатів та судові збори зроблять тривале затягування фінансово збитковим. Це знімає економічний стимул до штучного блокування рішень і змушує бізнес швидше переходити до виконання вимог регулятора.

Для практичної реалізації цього підходу та забезпечення невідворотності економічного покарання, нами розроблено та запропоновано методику розрахунку скоригованої суми штрафу ($S_{\text{кор}}$), яка прив'язана до індексу споживчих цін або темпів інфляції:

$$S_{\text{кор}} = S_{\text{ном}} \times \prod_{t=1}^n i_t \quad (3.9)$$

де: $S_{\text{ном}}$ – номінальна сума штрафу;

i_t – річний індекс інфляції за кожен рік судового розгляду;

n – кількість років з моменту винесення рішення до моменту фактичної сплати.

Використання формули (3.9) забезпечує принцип невідворотності та еквівалентності покарання. Для держави це означає збереження реальної вартості надходжень до бюджету. Це перетворює штраф на реальний інструмент впливу, незалежно від того, скільки років тривав розгляд справи.

Наступним етапом удосконалення конкурентної політики у виробничій сфері має стати запровадження обов'язкового ретроспективного дослідження стану галузі через 12–18 місяців після прийняття рішення. Для стратегічно важливих товарних ринків з високим ступенем концентрації та олігопольною структурою такий системний моніторинг є необхідним, оскільки він дозволяє підтвердити фактичне відновлення конкуренції та оцінити реальну результативність застосованих регуляторних заходів у довгостроковій перспективі.

Для удосконалення системи збору інформації АМКУ необхідно розробити та впровадити спеціалізований модуль електронної системи «Е-Конкуренція» для електронного документообігу з суб'єктами господарювання за аналогом успішної комерційної платформи «Вчасно». Перехід від традиційного паперового листування до цифрового обміну інформацією, де юридична сила документів забезпечується кваліфікованими електронними підписами, ліквідує часові втрати на пересилання документів та мінімізує бюджетні витрати на послуги поштового зв'язку.

Запропоноване управлінське рішення передбачає створення захищеної вебплатформи, інтегрованої з внутрішньою системою документообігу АМКУ. Процеси авторизації та ідентифікації користувачів у зазначеній системі відбуваються через інтегровану систему електронної ідентифікації. Такий підхід повністю гарантує, що необхідну інформацію надає безпосередньо уповноважена особа суб'єкта господарювання, зокрема керівник або інша службова особа, яка має офіційне право підпису документів.

Забезпечення правової легітимності полягає в тому, що офіційні запити державного органу та відповіді суб'єктів господарювання, засвідчені кваліфікованими електронними підписами обох сторін, набувають повної юридичної сили згідно з чинним законодавством України. Це дозволяє використовувати зазначені електронні документи як офіційну доказову базу під час провадження в антимонопольних справах. Механізм автоматизованого опрацювання інформації передбачає, що уповноважені посадові особи регулятора, отримують доступ до завантажених суб'єктами господарювання даних через власні службові електронні ключі. При цьому інформаційна система в автоматичному режимі перевіряє чинність такого підпису суб'єктом на момент підписання.

Порівняння тривалості процесів збору інформації свідчать про значне прискорення аналітичних та розслідувальних процедур регулятора. За традиційного паперового документообігу пересилання запиту поштовим зв'язком триває від трьох до п'яти днів, а формування відповіді суб'єктом господарювання та її зворотна доставка з наступною реєстрацією в Комітеті потребує аналогічного строку. У результаті загальний період очікування, зумовлений виключно логістичними чинниками, становить від шести до десяти робочих днів.

Упровадження спеціалізованого електронного модуля забезпечує миттєве надходження запиту до електронної системи «Е-Конкуренція» суб'єкта господарювання та оперативне завантаження документів. Це повністю усуває часові втрати, зводячи строк доставлення документів до нуля днів завдяки взаємодії в режимі реального часу.

Розрахунок очікуваного економічного ефекту від мінімізації операційних витрат базується на вартості послуг поштового зв'язку. Станом на 2026 рік середня ціна одного рекомендованого листа з повідомленням про вручення та описом вкладення становить від 60 до 80 гривень. Оскільки під час масштабних розслідувань на олігопольних ринках АПК регулятор щорічно опрацьовує тисячі паперових листів, цифровізація взаємодії забезпечує оптимізацію фінансових витрат. Результатом впровадження запропонованого модуля є повне усунення видатків АМКУ та оборотних коштів суб'єктів господарювання на придбання

конвертів, марок і оплату логістичних послуг, що гарантує стовідсоткову економію бюджетних асигнувань за відповідною статтею витрат.

Також для запобігання небажаним наслідкам для конкуренції важливо розширити практику прийняття попередніх рішень, які дозволяють застосовувати засоби примусу ще на етапі розслідування, не чекаючи його остаточного завершення.

Запровадження права АМКУ на прийняття невідкладних попередніх рішень для захисту конкуренції є логічним і необхідним кроком у межах вироблення конкурентної політики.

Ця пропозиція повністю відповідає зобов'язанням України за Угодою про асоціацію з ЄС. У праві ЄС цей механізм закріплений у Статті 8 Регламенту № 1/2003. Європейська Комісія активно використовує такі заходи, коли є загроза серйозної шкоди конкуренції. Оскільки Україна адаптує своє законодавство до стандартів ЄС, впровадження такого інструменту є прямим виконанням європейських вимог.

Для впровадження цієї норми не потрібно змінювати Конституцію. Достатньо внести зміни до Закону України «Про захист економічної конкуренції». Пропозиція передбачає доповнення процесуальних повноважень АМКУ правом видавати обов'язкові до виконання розпорядження про припинення певних дій на період розслідування, якщо існують явні ознаки порушення.

На ринках АПК цінові стрибки відбуваються миттєво. Традиційне розслідування триває від 1 до 2 років. На момент прийняття фінального рішення споживачі вже зазнали багатомільйонних збитків. Тимчасові заходи дозволяють зупинити необґрунтоване зростання цін ще на етапі збору доказів.

Пропозиція є збалансованою, оскільки вона не скасовує право бізнесу на захист. Для того, щоб це втручання було правомірним, воно має супроводжуватися:

- визначенням вичерпного переліку підстав, за яких невідкладне рішення може прийматися виключно у випадках високої соціальної значущості сегмента ринку або загрози настання незворотних наслідків для конкурентного середовища;

– забезпеченням механізму негайного оскарження такого попереднього рішення в судовому порядку за спеціальною прискореною процедурою, що гарантує дотримання процесуальних прав суб'єктів господарювання.

Ця пропозиція є життєздатною, оскільки вона базується на перевіреному досвіді ЄС, відповідає стратегічним пріоритетам цифрової трансформації держави та вирішує критичну проблему низької оперативності реагування на монопольні змови.

Порівняльна характеристика наявного механізму антимонопольного регулювання та запропонованих інструментів його вдосконалення наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Порівняльна характеристика наявного механізму антимонопольного регулювання та запропонованих інструментів його вдосконалення

№ з/п	Критерій порівняння	Поточний стан	Запропоновані зміни
1	Методика розрахунку ефекту	Використання фіксованого коефіцієнта 5% від обсягу ринку	Диференційований розрахунок на основі реальної зміни цін до та після втручання
2	Ефективність та невідворотність санкцій	Близько 50% рішень блокуються тривалими судовими оскарженнями	Запровадження індексації сум штрафів відповідно до темпів інфляції для усунення фінансової вигоди від затягування виконання рішень
3	Оцінювання результативності рішень	Відсутність системного аналізу змін після втручання	Обов'язкове дослідження стану галузі через 12-18 місяців
4	Канали та швидкість взаємодії із суб'єктами господарювання	Домінування застарілого паперового документообігу через оператора поштового зв'язку «Укрпошта»	Запровадження спеціалізованого модуля електронної системи «Е-Конкуренція» для електронного документообігу з суб'єктами господарювання
5	Оперативність втручання	Тривалі розслідування без можливості негайного припинення негативних наслідків для конкуренції	Право АМКУ на прийняття невідкладних попередніх рішень для захисту конкуренції

Джерело: розроблено автором за даними [13], [17], [18], [19], [39]

Отже, запропоновані напрями вдосконалення антимонопольного регулювання спрямовані не лише на підвищення ефективності діяльності АМКУ, а й на вироблення більш результативної конкурентної політики у виробничій сфері.

Запровадження нових підходів до оцінки економічного ефекту, цифровізації процедур та посилення оперативності реагування дозволить підвищити прозорість регулювання й забезпечити більш ефективний захист конкурентного середовища в АПК.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі здійснено дослідження теоретичних, нормативно-правових та практичних аспектів вироблення конкурентної політики у виробничій сфері та обґрунтовано напрями вдосконалення механізмів антимонопольного регулювання в АПК України. На основі проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Досліджено теоретичні засади та інструментарій конкурентної політики у виробничій сфері. Встановлено, що сучасна конкурентна політика повинна розглядатися як комплексний механізм державного управління, спрямований на припинення порушень конкурентного законодавства та формування стабільного конкурентного середовища, запобігання монополізації та підтримання ефективного функціонування товарних ринків. Визначено, що результативність конкурентної політики залежить від поєднання превентивних, контрольних та аналітичних механізмів державного регулювання.

2. Проаналізовано нормативно-правове та методичне забезпечення діяльності АМКУ щодо регулювання товарних ринків. У результаті аналізу встановлено, що чинна система антимонопольного регулювання загалом забезпечує правові засади захисту економічної конкуренції, проте потребує вдосконалення в частині методик оцінювання ефективності рішень, процедур збору інформації та адаптації до європейських стандартів конкурентної політики.

3. Обґрунтовано підходи до вироблення та реалізації конкурентної політики в АПК України на основі прикладу загальнодержавного ринку яєць курячих. Встановлено, що високий рівень концентрації виробництва потребує посилення державного моніторингу та застосування інструментів конкурентної політики, спрямованих на запобігання надмірній концентрації ринкової влади та підтримання добросовісної конкуренції на соціально значущих товарних ринках.

4. Здійснено аналіз правозастосовної діяльності та процедур розслідування порушень антимонопольного законодавства в агропромисловому комплексі України. Встановлено, що ефективність діяльності АМКУ значною

мірою залежить від оперативності отримання інформації, якості економічного аналізу та дієвості механізмів реалізації рішень. Виявлено, що у 2025 році з накладених 5,86 млрд грн штрафів було фактично стягнуто лише 538 млн грн, а загальна сума несплачених штрафів та пені досягла 19,8 млрд грн, що свідчить про необхідність посилення механізмів невідворотності відповідальності.

5. Оцінено роль контролю за концентраціями суб'єктів господарювання як інструменту вироблення конкурентної політики в агропромисловому комплексі України. Визначено, що контроль за концентраціями є одним із ключових напрямів державного регулювання конкуренції, оскільки дозволяє своєчасно виявляти ризики монополізації та забезпечувати збалансований розвиток конкурентного середовища у виробничій сфері.

6. Визначено напрями адаптації нормативно-правового регулювання та шляхи його гармонізації з антимонопольними стандартами Європейського Союзу. Обґрунтовано доцільність запровадження механізму невідкладних попередніх рішень АМКУ відповідно до положень Регламенту ЄС № 1/2003, а також необхідність удосконалення процедур контролю за концентраціями, цифровізації антимонопольного регулювання та підвищення прозорості діяльності регулятора.

7. Обґрунтовано комплекс інструментів для вдосконалення механізмів вироблення конкурентної політики у виробничій сфері, зокрема визначено доцільність:

- запровадження диференційованої методики оцінювання економічного ефекту рішень АМКУ з урахуванням впливу зовнішніх економічних факторів;
- індексації сум штрафів відповідно до темпів інфляції для забезпечення збереження реальної вартості санкцій;
- проведення обов'язкового ретроспективного аналізу стану ринку через 12–18 місяців після прийняття рішень АМКУ;
- цифровізації процедур збору інформації шляхом створення електронного модуля системи «Е-Конкуренція»;
- запровадження механізму невідкладних попередніх рішень АМКУ для оперативного припинення антиконкурентних дій.

У роботі доведено, що цифровізація процедур антимонопольного регулювання дозволить суттєво скоротити строки обробки інформації. Якщо за умов традиційного паперового документообігу тривалість пересилання запитів та отримання відповідей становить від 6 до 10 робочих днів, то впровадження електронного документообігу забезпечить передачу інформації в режимі реального часу та дозволить мінімізувати витрати на поштові послуги. Встановлено, що середня вартість одного рекомендованого листа у 2026 році становить 60–80 грн, а тому перехід до електронної взаємодії забезпечить суттєву економію бюджетних коштів під час проведення масштабних розслідувань.

Отже, у результаті проведеного дослідження сформовано комплекс управлінських та нормативно-правових пропозицій щодо вдосконалення конкурентної політики у виробничій сфері. Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити ефективність діяльності АМКУ, забезпечити більш результативний контроль за концентрацією ринкової влади, прискорити процедури антимонопольного регулювання та посилити захист конкурентного середовища відповідно до європейських стандартів державної конкурентної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародна угода від 21.03.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 24.04.2026).
2. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 19.04.2026).
3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 12.04.2026).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10> (дата звернення: 01.05.2026).
5. Про Антимонопольний комітет України. Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12> (дата звернення: 19.04.2026).
6. Про державну допомогу суб'єктам господарювання : Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18> (дата звернення: 05.04.2026).
7. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення 13.03.2026).
8. Про природні монополії : Закон України від 20.04.2000 № 1682-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14> (дата звернення: 05.05.2026).
9. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 05.05.2026).
10. Концепція державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні. URL: https://amcu.gov.ua/static-objects/amcu/sites/1/imported_content/5d690bbe727c8.pdf (дата звернення 13.03.2026).

11. Методика визначення товарного ринку та монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ньому. (Проект) URL: https://is.gd/amcu_proekt_2025

12. Порядок визначення розміру штрафу, що накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції : розпорядження Антимонопольного комітету України від 14.01.2023 р. № 22-рп. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25.01.2024 р. № 123/41468. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0123-24#Text> (дата звернення: 03.05.2026).

13. Порядок розрахунку економічного ефекту від заходів з контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції № 105-ОД від 11.12.2024.

14. Про затвердження Порядку надання Кабінетом міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2002-п> (дата звернення: 15.04.2026).

15. Про затвердження Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції від 19.04.1994 № 5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94> (дата звернення: 04.05.2026).

16. Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу : Рішення Антимонопольного комітету України від 26 червня 2025 р. № 260-р. URL: <https://amcu.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2026).

17. Звіт про діяльність антимонопольного комітету України за 2024 рік URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/richni-zviti/zvit-2024> (дата звернення: 28.04.2026).

18. Звіт про діяльність антимонопольного комітету України за 2025 рік URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/richni-zviti/zvit-2025> (дата звернення: 28.04.2026).

19. Звіт про результати аналізу звіту антимонопольного комітету України за 2024 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету. URL:

https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2025/18-2_2025/Zvit_18-2_2025.pdf

(дата звернення: 28.04.2026).

20. Звіт про результати дослідження загальнодержавного ринку яєць курячих у шкаралупі 2016-2020 роки <https://amcu.gov.ua/static-objects/amcu/uploads/public/641/9c5/8ae/6419c58ae5de6036512308.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).

21. Державна служба статистики України. Офіційний вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.04.2026).

22. Базилевич В. Д., Ігнатюк А. І. Економіка галузових ринків : підручник. Київ : Знання, 2009. 712 с.

23. Бакалінська О. О. Адаптація конкурентного законодавства України відповідно до Угоди про асоціацію Україна – ЄС. Публічне право. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 5. С. 96–106.

24. Ігнатюк А. І. Економіка галузових ринків. Навчальний посібник. К. ВПЦ "Київський університет". 2015. 448 с.

25. Кучерявенко М. П. Захист економічної конкуренції: посібник для суддів. Київ : Нац. школа суддів України, 2021. 308 с. URL: https://nsj.gov.ua/files/1643191642Handbook%20on%20Competition_Final.pdf (дата звернення: 20.04.2026).

26. Лагутін В. Д. Державне регулювання економіки : навч. посіб. Київ. КНЕУ, 2005. 272 с.

27. Лагутін В. Конкурентна політика держави: механізм реалізації. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. № 4. С. 5–18.

28. Лагутін В. Монополія та конкурентна політика: політико-економічні проблеми. Економічна теорія. 2015. № 4. С. 89–97.

29. Мотта М. Політика конкуренції: теорія та практика. пер. з англ. Кембридж. Видавництво Кембриджського університету, 2004. 616 с.

30. Портер М. Конкурентна стратегія: методики аналізу галузей і конкурентів. пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільський. Київ : Наш Формат, 2020. 424 с.

31. Робінсон Дж. Економічна теорія недосконалої конкуренції. Лондон : Macmillan, 1933. 352 с.
32. Уманців Ю. М., Золіна Д. О. Конкурентна політика держави за умов глобальних трансформацій. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2020. Вип. 2 (56). С. 52–61. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2\(56\).52-61](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).52-61)
33. Филюк В.В. Вплив процесів ринкової концентрації на конкурентоспроможність національної економіки. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2012. № 27 (1). С. 358–367.
34. Филюк Г. М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 404 с.
35. Чудак В. В. Напрями конкурентної політики держави. 2015. Інвестиції: практика та досвід № 18. С. 90-92.
36. Швидка Т. І. Антиконтурентні узгоджені дії або картельні змови (небезпечні наслідки та проблеми притягнення до відповідальності). Вісник НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право. 2018. № 3(34). С. 119–131.
37. Швидка Т. І. Стандарти відповідальності за антиконкурентні узгоджені дії: європейський досвід та українські реалії. Проблеми законності. 2026. Вип. 172. 85-100 с. DOI:<https://doi.org/10.21564/2414-990X.172.349590>
38. Швидка Т. І., Лозова А. А. Штраф як вид відповідальності за вчинення антиконкурентних узгоджених дій: новели конкурентного законодавства України та огляд практики АМКУ. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 5. С. 349–356. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.54>.
39. Compendium of Legislation of Ukraine on Protection of Economic Competition. Volume I. Antimonopoly Committee of Ukraine (Збірник законодавства України про захист економічної конкуренції. Том І. Антимонопольний комітет України) : [Офіційне англomовне видання перекладів нормативно-правових актів]. К. : АМКУ, 2012. 256 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Частки основних учасників ринку первинної реалізації
яєць курячих у шкаралупі**

Рік	Назва суб'єкта господарювання	Сукупний обсяг вироблених яєць курячих, тис. шт.	Сукупний обсяг яєць курячих для переробки на яєчні продукти, тис. шт.	Сукупний обсяг реалізації яєць курячих на внутрішній ринок, тис. шт.	Експорт, тис. шт.	Частка на ринку первинної реалізації, %	Зміна частки (у відношенні до 2016 року), в.п.
2016	ГК «Авангард»	2182536	1227634	803165,7	81913,32	14,63	-
	ГК Ovostar Union	1478672	406662	764580,3	307429,7	13,93	-
	Група «Інтер-Агросистеми»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	19,76	-
	ТОВ «Птахофабрика Київська»	68911	0	68371	0	1,25	-
	ПрАТ «Агрофірма Березанська»	210490,1	0	192586,9	16100,8	3,51	-
	ТОВ «Птахофабрика Крупець»	137334	0	114205	0	2,08	-
	ТОВ фірма «Авіс-2000»	102080	0	102318	0	1,86	-
	ТОВ «Птахофабрика Тернопільська»	221365	0	185449	35873	3,38	-
	ТОВ «Птахофабрика Поділля»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	2,96	-
	ТОВ «Баштанська птахофабрика»	44487	0	22067	22572	0,4	-
	ТОВ «Авіс-Україна»	83410,46	0	84525,86	0	1,54	-
	СПрАТ «Охоче»	63348,2	0	64060,4	0	1,17	-
	СТОВ «Старовірівський птахокомплекс»	26440	0	16267	0	0,3	-
2017	ГК «Авангард»	2399443	530269,3	1211267	541804,3	21,2	6,57
	ГК Ovostar Union	1659193	530904	708142,7	420146,3	12,39	-1,54
	Група «Інтер-Агросистеми»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	19,73	-0,03

Продовження додатка А

	ТОВ «Птахофабрика Київська»	23850	0	24409	0	0,43	-0,82
	ПрАТ «Агрофірма Березанська»	175795,9	0	156718,4	20880	2,74	-0,77
	ТОВ «Птахофабрика Крупець»	188259	0	191675	0	3,35	1,27
	ТОВ фірма «Авіс-2000»	99573	0	98819	0	1,73	-0,13
	ТОВ «Птахофабрика Тернопільська»	169498	0	150758	16858	2,64	-0,74
	ТОВ «Птахофабрика Поділля»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	3,52	0,56
	ТОВ «Баштанська птахофабрика»	48739	0	35943	11063	0,63	-0,23
	ТОВ «Авіс- Україна»	74121,27	0	68342,22	5301,36	1,2	-0,34
	СПРАТ «Охоче»	64312,1	0	64252	0	1,12	-0,05
	СТОБ «Старовірівськи й птахокомплекс»	21069	0	15561	0	0,27	-0,03
2018	ГК «Авангард»	2557816	735219,3	1155777	830156,8	20,51	5,88
	ГК Ovostar Union	1625002	529559	727007,9	368096	12,9	-1,03
	Група «Інтер- Агросистеми»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	17,32	-2,44
	ТОВ «Птахофабрика Київська»	0	0	0	0	0	-1,25
	ПрАТ «Агрофірма Березанська»	0	0	0	0	0	-3,51
	ТОВ «Птахофабрика Крупець»	151807	0	156042	0	2,77	0,69
	ТОВ фірма «Авіс-2000»	68884	0	69375	0	1,23	-0,63
	ТОВ «Птахофабрика Тернопільська»	198968	0	181957	17140	3,23	-0,15
	ТОВ «Птахофабрика Поділля»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	3,92	0,96

Продовження додатка А

	ТОВ «Баштанська птахофабрика»	42887	0	34999	8999	0,62	0,22
	ТОВ «Авіс-Україна»	79993,23	0	79372,72	1169,28	1,41	-0,13
	СПРАТ «Охоче»	10926,3	0	11299,6	0	0,2	-0,97
	СТОВ «Старовірівський птахокомплекс»	3128	0	2203	0	0,04	-0,26
2019	ГК «Авангард»	3517592	599244,6	1570440	1400167	28,13	13,5
	ГК Ovostar Union	1587494	576939	621124	525464	11,13	-2,8
	Група «Інтер-Агросистеми»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	12,49	-7,27
	ТОВ «Птахофабрика Крупець»	160362	892	159147	0	2,85	0,77
	ТОВ «Птахофабрика Тернопільська»	248377,9	0	221775,5	25031,88	3,97	0,59
	ТОВ «Птахофабрика Поділля»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	3,19	0,23
	ТОВ «Авіс-Україна»	99417	0	85269	12993	1,53	-0,01
2020	ГК «Авангард»	3464934	342772,9	2381002	802545,9	39,93	25,3
	ГК Ovostar Union	1671641	551520	755530	348921	12,67	-1,26
	Група «Інтер-Агросистеми»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	7,64	-12,12
	ТОВ «Птахофабрика Крупець»	156772	597,55	155819	899	2,61	0,53
	ТОВ «Птахофабрика Тернопільська»	265198,2	0	192658,5	73368	3,23	-0,15
	ТОВ «Птахофабрика Поділля»	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	обмеж. дост.	3,11	0,15
	ТОВ «Авіс-Україна»	116053	0	100568	15222	1,69	0,15

Джерело: адаптовано автором за даними [20]

Метадані

ДОКУМЕНТ

Заголовок

Вироблення конкурентної політики у виробничій сфері в Україні (на прикладі агропромислового комплексу)

Автор

Водолазський Тимофій Павлович

Науковий керівник / Експерт

Ільченко-Сюйва Леся Василівна

ІД документу

333915396

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

**Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
KNEU**

підрозділ

кафедра національної економіки та публічного управління

ЗВІТ

Дата звіту

5/18/2026

Дата редагування

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

13287

Кількість слів

КЦ

105054

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		11
Інтервали		0
Мікропробіли		20
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		28

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

#	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
---	--	---